

JOAN MANUEL SERRAT

MATERIAL
SENSIBLE

ROCK COL·LECCIÓ]

BIOGRAFIES I FOTOGRAFIES • NÚM. 16 • ANY IV • TRIMESTRAL • 2,40 €

16/11/2003

16

JOAN MANUEL SERRAT

Joan Manuel Serrat canta en dues llengües perquè sempre ha manifestat la intenció de ser un home coherent i conseqüent amb els seus orígens: en català pel pare (el senyor Josep) i en castellà per allò de la llengua materna (herència directíssima de l'enyorada senyora Ángeles). Amb tot, des que va publicar fa quinze anys *Material sensible*, l'any 89, no ha tornat a enregistrar cap altre disc amb cançons pròpies en català. Amb els anys, el 'Noi del Poble Sec' s'ha convertit en tot un referent vivent de la cançó popular d'aquí i d'allà, al Mediterrani i a l'altra banda de l'Atlàntic. Però l'encert més gran ha estat compartir, ben de prop, les històries i les vides de la gent, des d'arran de terra, aprenent a gaudir de cadascuna de les experiències que el món li ha anat oferint a mans plenes.

16/11/2003

A l'esquerra, Serrat al 1998, preparant-se per fer ombres xineses per a la sessió fotogràfica de l'àlbum *Sombras de la China*. (Foto: Javier Salas). En aquesta pàgina, un Serrat juveníssim l'any 1966, tot just el primer any de la seva carrera artística. (Foto: Arxiu Serrat / Josep Puvill).

TEXT DAVID ESCAMILLA

“FA 20 ANYS QUE DIC QUE FA 20 ANYS QUE TINC 20 ANYS”

EL PERIODISTA DAVID ESCAMILLA HA PRES A JOAN MANUEL SERRAT UNES HORES DE LES SEVES SAGRADES I NECESSÀRIES VACANCES A MENORCA. EL MÚSIC, QUE NO PARA PERÒ SEMPRE ÉS GENERÓS AMB EL SEU TEMPS, HA RENUNCIAT A ALGUNES ESTONES DE SOL I A UN PARELL DE CAPBUSSADES AL MAR PER ESCRIURE PERSONALMENT LES RESPOSTES D'AQUEST NÚMERO MONOGRÀFIC. SERRAT PARLA UNA VEGADA MÉS SOBRE L'INTANGIBLE OFICI DE FER CANÇONS I ENS TORNA A CONFIRMAR LA SEVA INESGOTABLE CAPACITAT HUMANA. ÉS UNA ENTREVISTA FETA A MÀ.

En aquesta pàgina, Juan Manuel Serrat gaudint de la companyia de la seva primera guitarra, regal del senyor Josep, el seu pare. (Foto: Arxiu Serrat / Josep Puvill). A la dreta, la primera actuació a Madrid als estudis de ràdio del programa *Los 40 Principales*, l'any 1968. (Foto: Arxiu Serrat / Barahona).

Catalunya i l'Estat espanyol de les darreres dècades han viscut una transformació enorme, i tu, a partir de la teva obra i el teu compromís social, t'has anat convertint en un testimoni de tots els canvis. Ho continues fent? El món es transforma. Nosaltres també ens transformem. De vegades les coses canvien per anar cap a on són els somnis i de vegades van cap enrere. Fins i tot, de vegades, les coses canvien perquè res no canviï. El que passa al meu voltant m'interessa, esclar que m'interessa. Em preocupa encara que només sigui en defensa pròpia, per pur instint de supervivència. Però és que, a més a més, me'n sento part i me'n nodreixo. Pel que fa a transformar el món que ens envolta, tots, conscientment o inconscientment, hi contribuïm: amb el nostre interès, la nostra participació o el nostre passotisme, tots col·laborem per tal que el món sigui com és.

Dius que et relaxa pescar, perquè et permet pensar amb una certa calma. Sempre n'estàs barrinant alguna o, de tant en tant, deixes la ment en blanc i saps desconnectar?

Quan sóc enmig del mar pescant escolto el silenci i faig neteja. Normalment no em passa cap altra cosa pel cap que no tingui a veure amb el que estic fent en aquells moments: posar el cuc a l'ham, sentir com el plom toca el fons i esperar el toc. Habitualment surto a pescar amb un amic, però hi parlo poc: el que és just, les quatre conyes de sempre. Escolto el mar, sento el vent i espero el toc. A banda d'això, sempre n'estic barrinant alguna, però quan vaig a pescar deixo les cabòries a casa i, si no les puc deixar, no surto a pescar.

Ets dels que pensen que la llibertat cal conquerir-la cada dia. Creus que la gent està abaixant la guàrdia? Cada petit espai de llibertat ha estat producte de molts esforços, de moltes lluites per les quals s'ha hagut de pagar un preu molt alt, i aquests bocins de llibertat, que són molt difícils de guanyar, són molt fàcils de perdre. En general, avui la gent està abaixant la guàrdia. Deixem la política en mans dels polítics i això és molt perillós. De tant en tant passen coses que revifren les esperances, com les manifestacions contra la guerra de l'Iraq o el rebuig al Govern central durant la catàstrofe del Prestige. Aquells dies vam veure com la gent, de manera espontània, sortia al carrer i deia 'som aquí', però en general no hi ha un seguiment diari i rigorós del que fan i deixen fer els que ens manen i ens manegen. Crec que els avenços socials i democràtics dels anys vuitanta i noranta estan en perill, per les maneres sectàries, intolerants i de pinxo del govern del PP, i dels que hi pacten, i perquè la gent, en general, deixa fer amb un sentit fatalista i desenganyat que permet que el poder converteixi les mentides en dogmes.

No t'agrada parlar del destí i prefereixes referir-te a l'atzar com a motor de vida. En "Es caprichoso el azar" cantes que hi ha molt d'atzar en una relació amorosa, però quina ha estat la teva relació amb l'atzar? És que no hi crec, en el destí. Seria molt trist que les nostres vides estiguessin escrites, que tot fos inevitable, que no participéssim en el que ens passa, que no poguéssim canviar les coses. Ara bé, l'atzar és una altra cosa; som fruit de l'atzar, el resultat de coincidències i casualitats.

Entens l'amor com el romanticisme de Mariano José de Larra i no com la idea romàntica de Corín Tellado. Qui és qui?

Larra era un poeta romàntic, pessimista. Un escriptor costumista, crític, que analitzava la realitat de la seva època implicant-s'hi, i això és força diferent del concepte de 'romàntic', ensucrat i de telenovel·la veneçolana que regalimen els textos de Corín Tellado.

Sempre has cantat en directe i has refusat obertament el playback. Creus que vivim una època de camelos? El camelo funciona... i de quina manera! Funciona en el món dels artistes i fora. Fixa-t'hi... avui dia no cal ser res; n'hi ha prou a semblar-ho. El playback és una presa de pèl, una estafa. Confesso que alguna vegada (mea culpa... mea culpa... molt poques en 38 anys, però alguna vegada) també he fet el ninot en alguna pel·lícula o a la televisió, i m'he sentit com el cul. És humiliant. És d'agrair, però, que encara hi hagi músics, tècnics i realitzadors que s'esforcin a fer música en directe malgrat els inconvenients i les dificultats que hi ha.

M'imagino que, quan sents l'íntima necessitat de plorar, en estricta solitud, et deus posar totes aquelles músiques que dus cosides al record. A dia d'avui, què és el que encara et fa plorar? I riure? M'agrada molt riure i em fot que cada dia em costi

més. És un exercici fantàstic per a la salut que és recomanable practicar, preferentment acompanyat. Plorar també és força saludable. Va bé per desfregar-se, per esbravar emocions que d'altra manera ens ofegarien. Plorar alleugereix el pes del dolor. Segons les circumstàncies ploro sol o acompanyat, i no acostumo a posar cap música de fons. Ja és prou fotut el foc per cardar-hi benzina al damunt. De vegades, escoltant música, m'emocio i ploro. Per què? De vegades pel que la música ressuscita, de vegades per la música i prou.

Les teves influències musicals són clarament franceses, però també t'has interessat per Dylan, Doors, Eagles, Who... i per Tom Paxton, pel qual professes una gran estima. Què t'interessa de Paxton?

Hòstia! Paxton!... On deu ser aquest home! Fa temps que no en sé res. L'estic veient: a l'escenari de White, tot sol amb la guitarra, vestit amb una camisa blau marí, que semblava acabada de planxar, arromangada per sota del colze i una gorreta de mariner com Pere Tàpias... Ha fet cançons molt boniques, Paxton, esplèndides melodies, però hi ha tanta gent interessant, en la música anglosaxona dels seixanta i setanta! Dylan, James Taylor o grups com Eagles o Doors... N'hi ha molts. Molta gent i molt bona.

L'herència de Brel i d'Aznavour, pel que fa a la teva manera d'afrontar el repte creatiu d'una cançó, és prou clar. Però, alhora, la teva sang aragonesa també t'ha fet mirar cap a l'univers de la Conchita Piquer, Rafael de León i Quiroga. Com es concilien i s'harmonitzen dos mons tan diferents?

No hi ha res a conciliar ni harmonitzar. Tot arriba naturalment. No crec que fos la meua sang aragonesa la que em va fer arribar a la *copla* d'una manera tan senzilla. Crec que va ser la ràdio, una de les poques finestres en temps de molta foscor per on entrava l'aire fresc de les cançons. La ràdio que ens acostava a Conchita Piquer, a Valderrama, a Juanita Reina, però també a Machín, a Jorge Sepúlveda o Juanito Segarra, entre d'altres. La *copla* i el bolero són fonamentals en la meua formació musical primària. Després van venir els italians, els francesos i els anglosaxons, però especialment els francesos: Brel, Brassens, Aznavour, Ferré... i ja que parles de Rafael de León, val la pena remarcar que és un autor de lletres de cançons excepcional.

Has confessat que escoltes de tot, fins i tot Els 40 Principals, especialment quan acompanyes la teua filla petita en cotxe perquè ella t'obliga a sintonitzar-la. Però sé que t'emprenyen les emissores com aquesta. Una vegada vas dir que no hi programen 'efemèrides' sinó 'efimèrides'. Et preocupa la cultura musical de la gent?

L'escolto, sí... Vull dir que si sóc al cotxe amb la meua filla i ella posa la ràdio i sintonitza Els 40 'Principomperos' no m'esvero, ni li foto cap pallissa sobre els valors de la música i les seves circumstàncies, i encara menys apago la ràdio. No m'emprenya que hi hagi programes d'aquest tipus. El que m'indigna és que confonguin joventut amb manca de sensibilitat i barroeria. La informació que ens arriba de la nova música, en els mitjans especialitzats, és pobra, limitada i sempre amb allò d'"agafa els calés i corre...". Respecte al que en diríem 'els clàssics', els veterans, les emissores que es dediquen a difondre aquesta altra mena de música, també hi apliquen criteris restrictius de gustos personals, que, encara que no són econòmics, són molt exclusius i personals i, per tant, també són força dubtosos; de manera que molta gent que fa feines interessants queden fora de l'aparador, i el que no és a l'aparador, el que la gent no coneix, és com si no existís.

Dius que, en aquest ofici, no està permès abaixar el ritme. En la teua darrera gira, la de l'àlbum Versos en la boca, vas fer uns cent vint concerts. Cada nit que cantes és realment diferent de l'anterior? Com t'ho fas per renovar les il·lusions?

Un músic, un cantant, és el directe. Els enregistraments no són altra cosa que el suport on es fixa una feina, però la força, la pasta de què està fet un artista, es confirma en el directe. És cert que en una temporada de més de cent concerts corres el risc, entre d'altres, que l'espectacle es robotitzi. Per això cal lluitar assajant cada dia, corregint les espifades del concert anterior, canviant l'ordre del repertori, substituint una cançó per una altra, de vegades sense avisar els col·legues. Arribar a un repertori determinat és el resultat de moltes proves, de molts concerts ajustant-hi els ritmes, els temps. Estudiant la reacció del públic. I així i tot, quan creus que ja has atrapat el repertori perfecte, el dia a dia s'encarrega de modificar-lo segons les coses que passen. El públic, cada dia diferent, hi ajuda molt, però per sobre de tot és una qüestió d'actitud personal, d'estar convençut del que s'està fent.

Suposo que sortir de gira per tu representa l'oportunitat de viatjar, veure món i tornar-te a trobar amb els llocs i la gent que estimes. Però, com gestiona Joan Manuel Serrat emocionalment la gegantina cadena d'afectes que gira al seu voltant allà per on passa? La meua cadena d'afectes la 'gestiono', com tu dius, amb alegria i satisfacció, gaudint-la i agraint-la. Jo he nascut per estimar i per sentir-me estimat, i em fa feliç que això em passi a casa i també a deu mil quilòmetres. Viatjar ha estat un dels regals que m'ha fet l'ofici de cantar i, a banda de les persones que puntualment he conegut i que m'han enriquit amb el seu tracte, el fet d'anar pel món, de viure a prop de gent que té maneres diferents d'entendre i de 'gastar-se' la vida, és una riquesa impagable que va a favor del respecte i de la tolerància. L'espècie humana es pot dividir de moltes maneres i en moltes categories i, en el que reconeixem com a 'món occidental', una d'aquestes maneres es pot establir entre la gent que ha viatjat, la que ha anat pel món fixant-s'hi —que no vol dir fer turisme—, i la que no ho ha fet. En aquest segon cas és freqüent que es produeixin casos de gent malalta del que en podríem dir 'el que és de casa és el que és bo, i la resta és una merda'. Gent a la qual Brassens qualificava

A l'esquerra, cantant "Ara que tinc vint anys" en una emissora de ràdio, l'any 1966. (Foto: Arxiu Serrat / Capella). A dalt, foto de família d'Els Setze Jutges, el mateix 1966, amb pancarta inclosa. Podeu veure a Joan Manuel Serrat al costat de Guillermina Motta. (Foto: Arxiu Serrat).

d'"els imbècils feliços que neixen a tot arreu", i dels quals Machado deia que 'vestidos en sus harapos / desprecian cuanto ignoran'. Gent que, sota el legítim orgull de pertànyer a una part del món, amaga la por i la desconfiança pel que no coneix, llavor de la xenofòbia i la intolerància.

Ets dels que pensen que no hi ha una música per a joves, una altra per als pares de família i una per a jubilats. Però tens alguna evidència empírica que demostrí que una música de qualitat pot agradar realment a tothom?

Tothom és massa gent. No hi ha res que agradi a tothom i, a més a més, que una música sigui de qualitat o no i que agradi o no agradi són dues coses diferents. Les coses agraden en la mesura que es coneixen. No pot agradar-te mai allò que desconeixes, allò que no saps de què va. Hi cal un aprenentatge. Tothom té els seus gustos i els gustos són el resultat del coneixement, de la informació. Com més informació és té, més possibilitats hi ha que t'interessin més coses.

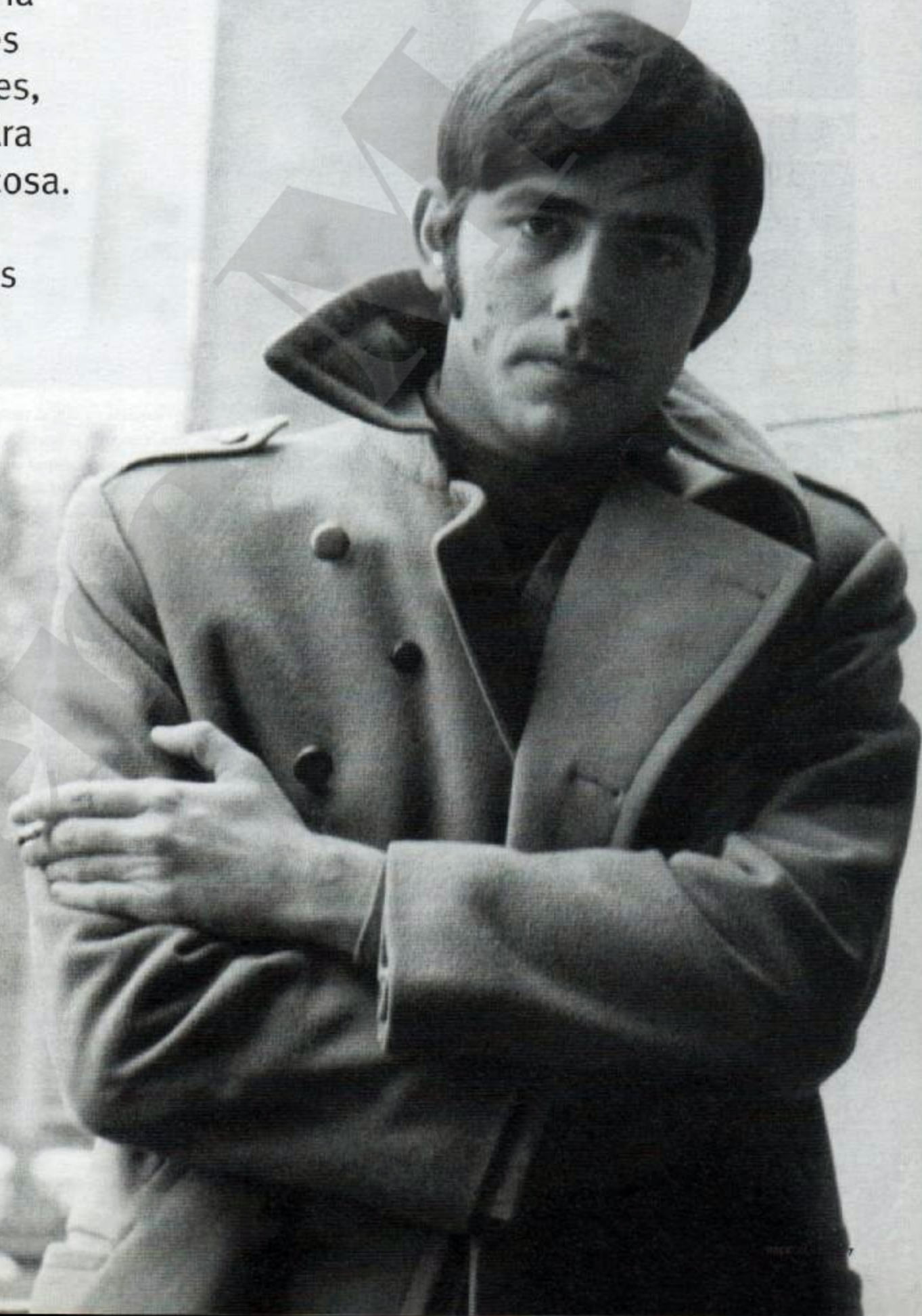
Has dit diverses vegades que una de les coses que t'omple més de satisfacció és no haver estat mai de moda! Com t'ho has fet?

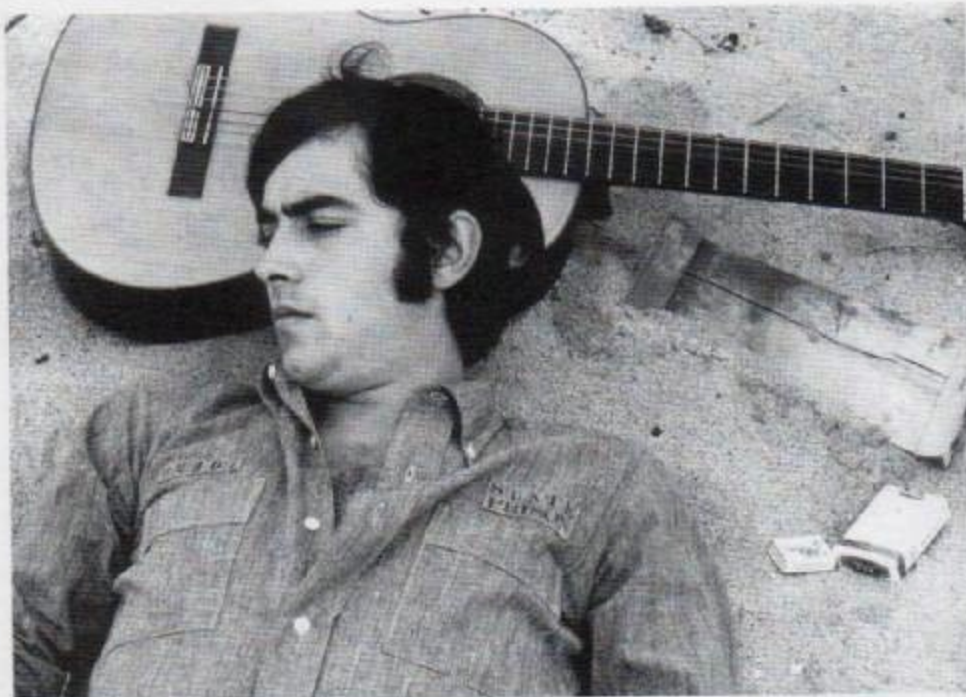
Home, més que omplir-me de satisfacció em dóna tranquil·litat. El fet que mai no hagi estat de moda és el que m'ha permès estar durant 38 anys d'actualitat. Les modes van i vénen segons el caprici dels modistes, que són els que decideixen i fan la moda, i no estic parlant únicament de roba. De vegades, fins i tot, en comptes d'inventar-se'n una de nova, en ressusciten d'antigues, però sempre són maneres que s'arraconen amb la mateixa rapidesa que apareixen. Afortunadament, la gent mai no ha tractat les meves cançons com uns pantalons de pota d'elefant o un coll de camisa 'Mao'. Sobreviure a les modes és un bon senyal.

Algunes de les teves cançons han crescut amb el temps i se t'han escapat de les mans. Quines són les que s'acaben ficant a les esquerdes de l'ànima de la gent? Els materials amb què es fan les cançons estan a l'abast dels sentits. Són el que veig, el que toco, el que escolto, el que ensumo i tasto. Parlen del que està en mi però també del que hi ha al meu voltant. Parlen del que sento i també del que m'expliquen.

Serrat de promoció a Frankfurt (Alemanya), enviat per Televisión Española (TVE) per escampar als quatre vents allò del "La, la, la", l'any 1968. (Foto: Arxiu Serrat / Hans J. Hoffmann).

“No crec en el destí. Seria molt trist que les nostres vides estiguessin escrites, que tot fos inevitable. Ara bé, l'atzar és una altra cosa. Som fruit de l'atzar, el resultat de coincidències i casualitats”

A l'esquerra i a dalt, el 1969 l'home arriba a la lluna i Serrat toca el cel amb temes com "Com ho fa el vent", "Tu nombre me sabe a yerba" o "Penélope". (Foto: Arxiu Serrat). Esquerra i a sota: Serrat aterra a Mar del Plata (Argentina); comença la seva particular història d'amor amb l'Amèrica llatina, el 1970. (Foto: Arxiu Serrat). A la dreta, el cantautor en directe fent anar la veu i les mans, l'any 1969. (Foto: Arxiu Serrat / Josep Puvill).

Parlen del que sóc però també del que m'agradaria ser. Parlen de la meua realitat i també de la meua fantasia. Passarà el temps i probablement el nom de l'autor s'emboirarà i probablement es perdrà, però la cançó continuarà viva en les boques de la gent. Això és l'èxit. Una nit, en un poble de l'Empordà, jo vaig sentir-lo. Era Festa Major i a l'envelat una orquestra tipus la Maravella o la Selvatana, no ho sé, una d'aquestes magnífiques orquestres gironines, estava tocant un concert de cançons populars, d'aquelles de tota la vida. Et parlo de principi dels anys setanta, encara viu el 'Pollastre del Ferrol'. Feia una nit d'estiu collonuda i jo estava sol, recolzat a les carenes de l'envelat, fotent-me un 'tabaco' i des de fora els escoltava tocar. La gent estava com a missa i quan acabaven cada peça aplaudia entusiasmada, com si fos la darrera vegada. En un cert moment, entre "Per tu ploro" i "La Santa Espina", van tocar "Paraules d'amor" i em van caure els collons a terra. Em vaig emocionar. Aquella cançó havia triomfat. Ja era de tothom. Havia crescut i formava part de la història sentimental d'un poble. Només m'ha tomat a passar una cosa semblant a Sevilla, en una Setmana Santa, quan es recollia, la matinada del dijous al divendres, la processó d'El Cachorro i la banda es va fotre a tocar "La saeta" mentre entraven al pas a l'església. Aquesta és una altra cançó que ha triomfat, que també és de tothom. I Machado sense saber-ho. Quina llàstima!

Mai no t'has deixat robar la intimitat, tot i haver assolit el grau màxim de popularitat. Encara avui sé que pots

sortir al carrer i sentir-te 'com a casa a tot arreu'. Què has fet (i com t'ho has muntat!) perquè la gent, a més de reconèixer la teua feina i celebrar-la, t'estimi? És més fàcil que et grapegin si et deixes que si no et deixes. Sempre pot passar, esclar, però és més difícil quan ets gelós de la teua intimitat que quan convides que hi fotin mà. Si et respectes tens més possibilitats que els altres també ho facin. No és fàcil, però si ets rigorós, els mateixos que viuen de fotre el nas a casa dels famosos i de remenar el cubell de les escombraries, generalment et respecten si tu mateix et respectes. Jo tinc una bona relació amb els famosos. Quan surto al carrer noto que, en general, m'estimen o, si més no, percebo una certa simpatia. Em pregunten si jo sóc jo, em somriuen quan es creuen amb mi, caminant pel carrer, però no m'atabalen, em deixen tranquil. La veritat és que si no pogués caminar en pau pel carrer, anar a comprar el pa i el diari amb normalitat i passar-m'ho bé amb els meus amics, tranquil·lament, en un partit del Barça a la meua localitat del Camp Nou, em replantejaria les coses.

Jack Kerouac té un promptuari deliciós en què diu coses com aquesta: "Quan escriguis, pensa sempre que ets un geni". Quan et poses a escriure i t'agrada alguna cosa que acabes de posar damunt el paper, en algun moment et dius a tu mateix per dins 'això és genial'? Potser sóc vanitós, però no sóc gens ruc. Sóc un treballador de l'escriptura. Faig cançons com un artesà treballa el fang, amb amor i esforç. Em barallo amb les paraules i procuro trobar la més justa per definir la

imatge o la situació, i quan crec que l'he trobada, si apareix el geni, li foto dues hòsties per haver trigat tant a arribar i haver-me fet treballar. De frases de Kerouac més m'estimo aquella que diu: "Quan t'emborratxis fes-ho sol, a casa teua. Que els altres no ho vegin".

Em sembla que no tens cap mètode de treball concret a l'hora de començar a compondre una cançó. Ara bé, això d'haver de desenvolupar aquell embrió d'idea, m'imagino que això ja deuen ser figures d'un altre paner! Ets sistemàtic i ordenat, pencent? Sóc disciplinat i força ordenat. Quan em poso a escriure treballa cada dia i força hores, però no vol dir que els resultats sempre hi acompanyin. No espero a tenir-ne ganes o que la inspiració vingui a prendre cafè a casa. Cada dia trec les ganes d'on calgui i surto a buscar la inspiració. Ja m'agradaria, que tot fos més fàcil, però jo necessito invertir molt de temps i molta dedicació per treure, de vegades, només una mica de suc. En general penso que per fer qualsevol cosa cal dedicar-hi esforç i temps, i si es pretén fer-ho bé es necessita molt de temps i molt d'esforç. Potser hi ha gent a qui no li cal, però jo no en conec.

Alguna vegada has comentat que t'agradaria fer un disc de Jacques Brel però que, a aquestes altures, ho veus una mica difícil. Per què no? Brel m'agrada molt. És la meua referència més completa. Hi ha hagut molts moments que m'ha temptat fer un disc amb cançons seves, però no és gens fàcil. Potser algun dia, qui sap? De moment en tinc prou a escoltar-lo

A l'esquerra, una imatge rústica del cantant amb els seus gossos, potser en un paratge empordanès, l'any 1973. (Foto: Arxiu Serrat).

A dalt a la dreta, una imatge poc coneguda d'aquell Serrat que l'any 1972 cantava poemes de Miguel Hernández. (Foto: Arxiu Serrat / Colita).

“Un músic, un cantant, és el directe. Els enregistraments no són altra cosa que el suport on es fixa una feina, però la força, la pasta de què està fet un artista, es confirma en el directe”

en versió original, que és la millor, i cantar amb ell, a casa: *‘Dans le port d’Amsterdam...’*.

Em fa l'efecte que deus tenir, gairebé sempre, les maletes mig preparades. Et consideres un viatger crònic? T'identifiques amb l'esperit nòmada?

Home, els comedians alguna cosa de nòmada en tenim. Amb sort i ganes, ens toca anar amunt i avall pasturant les cançons perquè creixin. A mi no em representa cap esforç, ans al contrari. Encara que viatjo molt, mai no tinc les maletes llestes. M'agrada tenir-les desfetes. Cal endur-se el que és just perquè, per llarg que sigui el viatge, sempre sobra roba. Cada cosa té el seu lloc a la maleta i cal saber quin és. El necessari aquí, les sabates col·locades d'aquesta manera perquè deixin lloc a les mudes. Té la seva molla, fer una maleta, no et pensis.

Sé que adores el vell poeta Walt Whitman, que fa un bon grapat d'anys que s'ha convertit en una de les teves lectures de capçalera, i que fins i tot has viatjat

acompanyat dels seus versos. Què en sobreviu, d'ell, a la teva obra? I en tu?

Fa un grapat d'anys els poemes de Whitman era un d'aquells llibres que duia sempre amb mi i el llegia i el tornava a llegir. Fins i tot recordo que cap a principi dels setanta, en alguns concerts, com a introducció d'una cançó —ara no recordo quina— feia servir aquell poema de “Fulles d'herba” que diu: ‘Crec que una fulla d'herba no és menys que el treball realitzat per les estrelles i que la formiga és igualment perfecta...’. No sé exactament què hi pot haver d'ell en la meua obra, però els seus versos sempre m'han agradat. Els trobo frescos, generosos, oberts, i dins del treball de cadascú, conscientment o no, hi ha tot el que en un moment o altre l'ha emocionat. L'home sempre aprèn d'allò que altres homes li han ensenyat i, tant de bo que el que fem serveixi perquè d'altres aprenguin alguna cosa. Ara fa bastant que no llegeixo Whitman. Fa massa temps. Gràcies per recordar-m'ho.

Has manifestat diverses vegades que la poesia catalana que t'interessa es mou per la banda d'autors com Salvat-Papasseit, Foix, Gabriel Ferrater o Joan Vergés. També has dit que, pel que fa als castellans, t'inclines per la generació del 27 i pels autors del Siglo de Oro. Però podries actualitzar la llista de les teves devocions líriques?

Com deia Pere Quart, en aquesta vida tot és relatiu, aproximat i provisional. Fer un *hit parade* personal de poesia encara més, però si cal jugar una mica i fer-ne un, juguem-hi: com a autors de capçalera posem-hi Quevedo, el primer, després Góngora, Garcilaso, San Juan de la Cruz, Antonio Machado i Miguel Hernández. Apunta Neruda, Sabines, Benedetti, Idea Vilariño, Kavafis, sense oblidar Salvat-Papasseit, Joan Margarit i Joan Vinyoli, i afegeix-hi Fonollosa i García Montero i Sánchez Rosillo i Vicent Andrés Estellés i Pessoa i Ángel González i un centenar més. Però deixem-ho aquí per no fer la llista massa feixuga.

Reconeixes que vas aficionar-te tard a la lectura. De fet, vas començar a llegir de veritat als vint anys, en

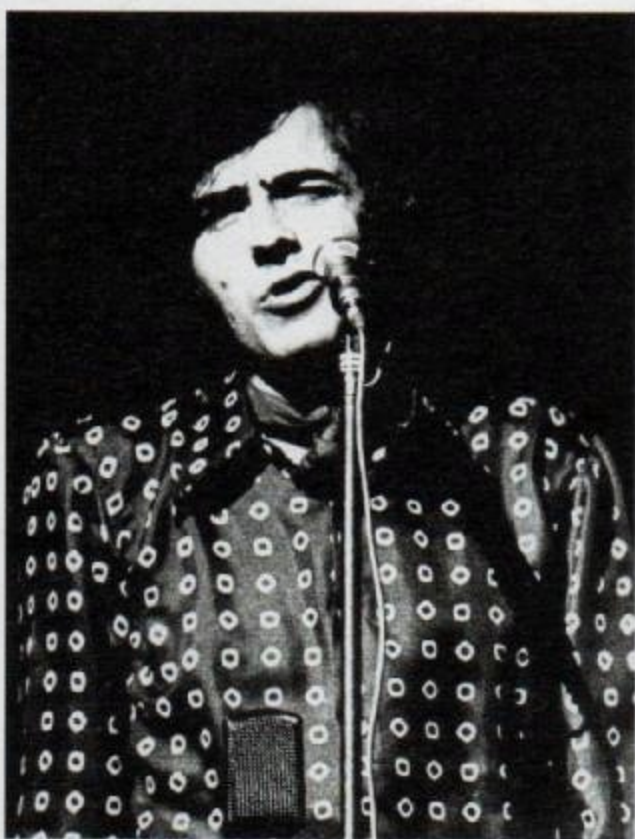
l'època que eres a Jaca (Osca) treballant amb els teus companys del Centre de Biologia. Què ha significat i què significa per a tu la lectura?

M'estimava més anar al cine o jugar al billar i al futbolí. Era un artista difícil de vèncer en les maquinetes del milió, mal m'està dir-ho. Vaig descobrir el plaer de la lectura gràcies a un company del Centre Pirenaico de Biologia Experimental, a Jaca, que era un lector fervent i que va començar a passar-me llibres que a les nits, sense televisió, comentàvem. Recordo l'impacte que em va produir *L'estranger* de Camus, que vaig llegir d'una tirada, i els russos: *Anna Karenina*, *El jugador...* També va ser ell qui em va deixar els primers llibres de poesia. Fins llavors no havia passat de Bécquer. Llegir és una necessitat i un plaer en què l'emoció es barreja amb el descobriment. Llegir és un joc, un exercici en què el lector és el complement i el còmplice de l'autor. Escriure és, sens dubte, un refugi, però llegir també.

Quan algú et demana un autògraf suposo que, de vegades, et transportes a través del record a la teua època de xaval, quan anaves amb una llibreta a la mà darrere de Bahamontes o de qualsevol altre personatge per l'estil. M'imagino que, d'alguna manera, revius aquella sensació que tenies quan algun d'ells et mirava als ulls, et somreia i finalment et firmava l'autògraf. Ets conscient que fas feliç un munt de gent amb gestos tan senzills com aquest? Evidentment. Sé que faig feliç la gent i també sé que la majoria d'aquests papers signats no tindran una vida més llarga que el cranc que el pare agafa a les roques perquè el nen el duguí a casa en un cubell de plàstic blau i que al final acaba a les escombraries. He signat en fotografies, generalment meves, però també en fotos d'altres: de nens, de núvies, de soldats... de totes les mides, des de gegants a format carnet. He signat samarretes, viseres i calces. Braços, panxes i culs. També paquets de tabac, cigarretes (molt difícil), paper de fumar, tovallons de paper, tàmpax, guitarres... He signat damunt dels materials més curiosos i dels objectes més pintorescos, i

Imatge de Joan Manuel Serrat amb posat rocker. Més enllà d'ensenyar-nos la sola de la sabata, era al 1972 quan cantava a Miguel Hernández i enregistrava un recull de cançons tradicionals (Foto: Arxid Serrat / Anibal).

A dalt a l'esquerra, Serrat picant l'ullet al públic, en un dels seus típics gestos de complicitat amb el 'respectable', l'any 1973. (Foto: Arxiu Serrat / Josep Puvill).

A dalt i a la dreta, Ricard Miralles i Serrat pixant-se de riure i compartint una bona taula en plena gira de l'àlbum *Para piel de manzana*, l'any 1975. (Foto: Arxiu Serrat / Colita). A baix, celebrant amb el públic dels barris de la seva Barcelona la fi del règim franquista, l'any 1976. (Foto: Arxiu Serrat).

“Les cançons són el que veig, el que toco, el que escolto, el que ensumo i tasto... Passarà el temps i probablement el nom de l'autor s'emboirarà, però la cançó continuarà viva en les boques de la gent. Això és l'èxit”

sempre ho he fet amb la certesa que, encara que fos per un instant, allò era important per a algú. Ara bé, de tots, els que més em commouen són els que un home demana per a la seva dona, amb amor.

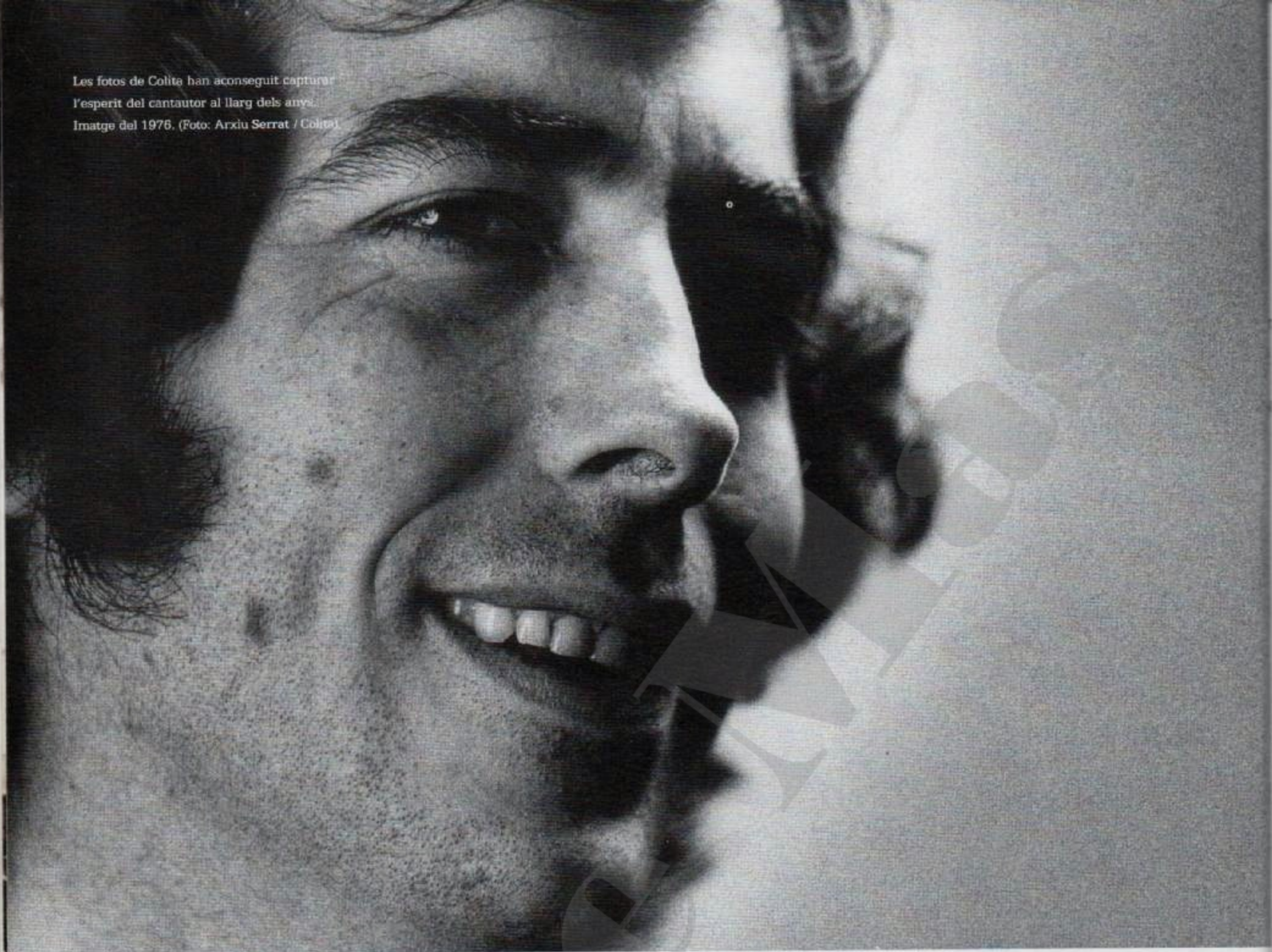
Joaquín Sabina, en una de les seves cançons, canta referint-se a tu: *'Tengo yo un amigo que es un lujo para el alma y el oído (...), que saca, cuando menos te lo esperas, palomas de la paz de su chistera. Y, cuando canta, le tiembla el corazón en la garganta'*. Com encaixes aquesta mena de demostracions d'amor? Amb alegria. Em cau la baba quan la gent que sé que m'estima ho posa per escrit i ho canta. Em satisfà tenir els amics que tinc i que coincideixi la gent que estimo amb la que m'estima. És un regal de la vida. És quan surt bé la prova del nou de l'exercici que ens mana la vida.

Has dit que creus que per créixer cal un tamboret per recolzar-nos-hi, un tamboret amb tres potes: la primera és el nucli familiar, l'altra l'escola i la tercera pota és el barri. Quan tu vas créixer, el carrer era on passaves més temps, molt més que a casa o l'escola. Què te'n queda, d'aquell carrer? El carrer era fonamental en el nostre aprenentatge. No

teníem esplais a l'hivern ni colònies a l'estiu. Teníem aquell pati obert on jugàvem quan sortíem del col·legi, on sèiem a les voravies a berenar pa sucat amb oli i a explicar-nos històries. Al carrer apreníem el que no ens ensenyaven a l'escola i el que no ens contaven a casa. A aquell carrer li ha passat el mateix que a mi: el que érem té poca cosa a veure amb el que som ara. El meu carrer era la gent, les botigues, els costums i el paisatge. Però la gent ja no hi és. Alguns s'han mort, d'altres han marxat, i fins i tot el decorat de la meua infantesa ha canviat o ha desaparegut en mans del progrés, afortunadament per la gent que ara l'habita. Què me'n queda? Me'n queda bona part del que hi vaig aprendre, un aprenentatge que no acaba mai. Me'n queda un grapat d'amics que encara ens trobem... Me'n queden records, records que moltes vegades no són altra cosa que memòria manipulada i guarnida.

Va una mica de conya, però segur que hi ha una part de veritat en una de les frases que més se t'ha sentit dir: “Vaig començar a cantar per tocar el cul a les noies”. La seducció i la música sempre han anat de bracet! Pot semblar una *boutade*, però no ho és. Qualsevol sacrifici és petit i qualsevol camí és permès per poder

Les fotos de Colita han aconseguit capturar l'esperit del cantautor al llarg dels anys. Imatge del 1976. (Foto: Arxiu Serrat / Colita)

arribar a tocar el cul a una noia bonica; amb el seu consentiment, naturalment. Jo no vaig aprendre a tocar la guitarra exclusivament per facilitar el camí que va cap al cul de les noies, però va ser un estímul força important en el meu aprenentatge. Hi ha qui ho aconseguia perquè tenia els ulls blaus i d'altres perquè tenien cotxe. Els qui érem més aviat escanyolits i no teníem ni els ulls blaus ni cotxe, apreníem a tocar la guitarra i atacàvem per la banda del bolero. En aquest món hi ha gent que es belluga per vanitat, per diners, per poder... El cul de les dones em sembla un motor molt més digne, molt més noble i molt més atractiu.

Una vegada vas preguntar a la teva mare d'on era, i ella va dir-te: "Yo soy de donde comen mis hijos". Suposo que aquest deu ser un dels motius principals pel qual la teva relació amb l'Amèrica llatina ha estat i és tan estreta i fructífera.

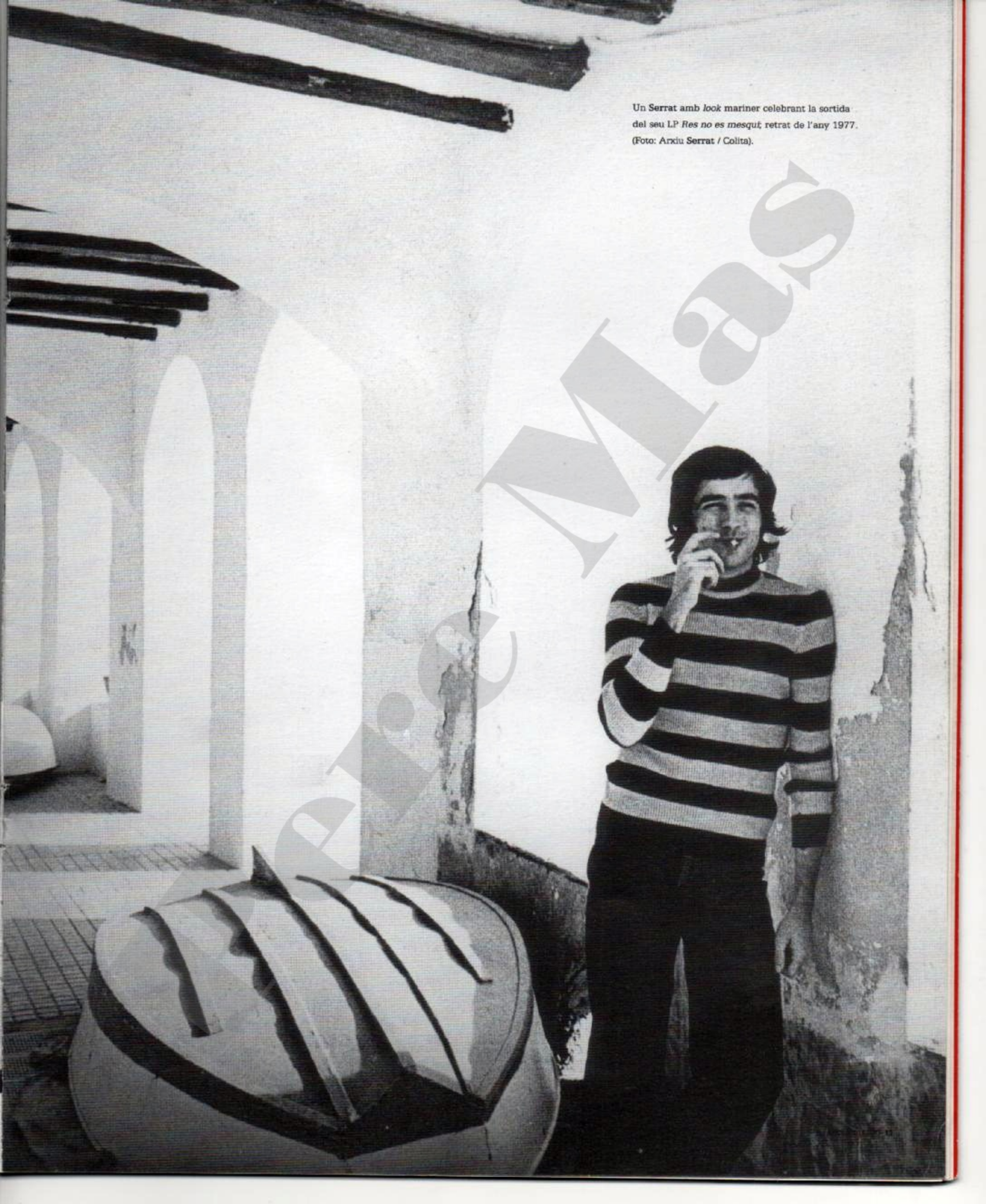
La resposta de la meua mare em sembla una de les millors definicions de pàtria que he escoltat mai, però no m'ha calgut anar pel món per entendre-la. Amb Catalunya n'he tingut prou. El meu sentiment envers l'Amèrica llatina és el resultat de trenta anys de relacions en què he rebut molt i també he deixat molt.

Un home és el resultat d'allò que li passa i, al llarg de la meua vida, m'han passat massa coses relacionades amb Amèrica per no sentir-me-les meves. És una història d'amors i desamors corresposta, amb il·lusions i desenganys, amb glòries i misèries, amb la seva mort i la seva vida.

T'he sentit dir que et consideres més llatinoamericanista que no pas europeista. O sigui, que et sents més a prop d'un argentí que d'un senyor de Montpeller! M'has sentit dir que sóc un llatinoamericà de Barcelona, que és una cosa força diferent. Sóc un llatinoamericà europeista nascut a Barcelona i veí de Barcelona. Sempre m'he manifestat partidari d'una Europa moderna, respectuosa amb la seva pluralitat, unida, forta i independent. D'una Europa solidària que anés més enllà del que és ara: un gran supermercat amb una moneda única. Pel que fa a sentir-me més a prop d'uns o d'uns altres és com si em preguntessis allò de "Qui estimes més?, el pare o la mare...?". Em sento a prop de la gent amb qui tinc coses en comú, amb qui tinc sentiments a compartir i punts de vista compatibles respecte a les coses i a les persones, i no segons l'origen o la procedència perquè, com deia el savi, 'de bona gent i de fills de puta n'hi ha a tot arreu'.

"Jo he nascut per estimar i per sentir-me estimat, i em fa feliç que això em passi a casa i també a deu mil quilòmetres"

Un Serrat amb look mariner celebrant la sortida del seu LP *Res no es mesquí*, retrat de l'any 1977. (Foto: Arxiu Serrat / Colita).

TEXT DAVID ESCAMILLA

JOAN MANUEL SERRAT

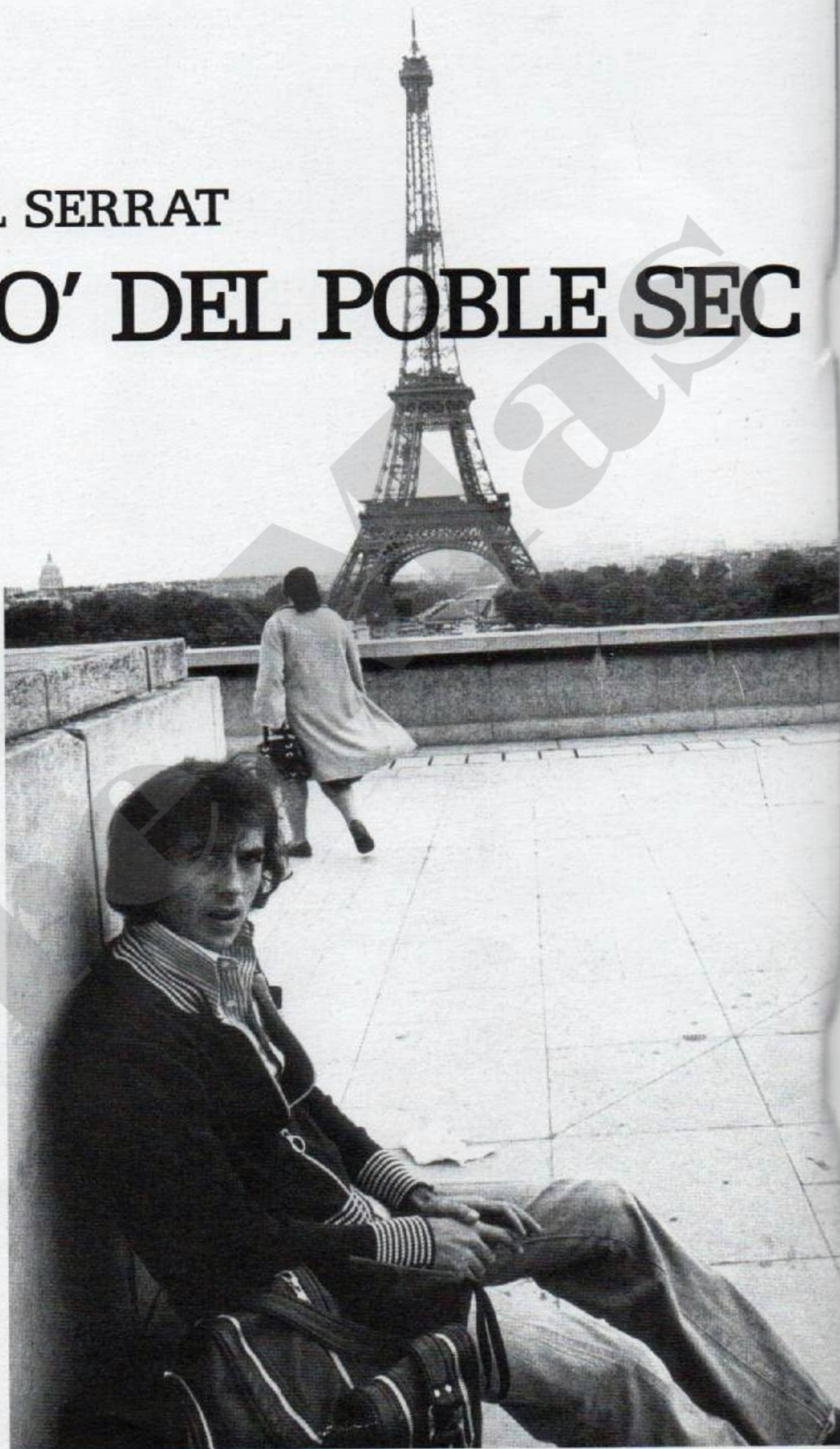
EL 'NANO' DEL POBLE SEC

Des d'aquell primer EP publicat l'any 1965, *La guitarra*, fins al sumptuós *Serrat simfònic*, que s'estrena al Palau Sant Jordi els dies 3 i 4 de desembre del 2003, han passat 38 anys. Diuen que Serrat ha travessat la frontera de les tres-centes cançons, però els seus amics sospiten que això només és una aproximació a la baixa. Ell ha sabut traçar els punts cardinals i les coordenades quotidianes d'aquests darrers quaranta anys, i ha fet veure, en primer pla, les esperances, els desitjos i també els fracassos de tantes i tantes persones.

Quan ens referim a la seva aportació a la música, cal que ho fem amb lletres majúscules, tant pel que fa al talent i el gust natural per la composició melòdica, com pel llegat literari i poètic que ens ha anat regalant al llarg del temps.

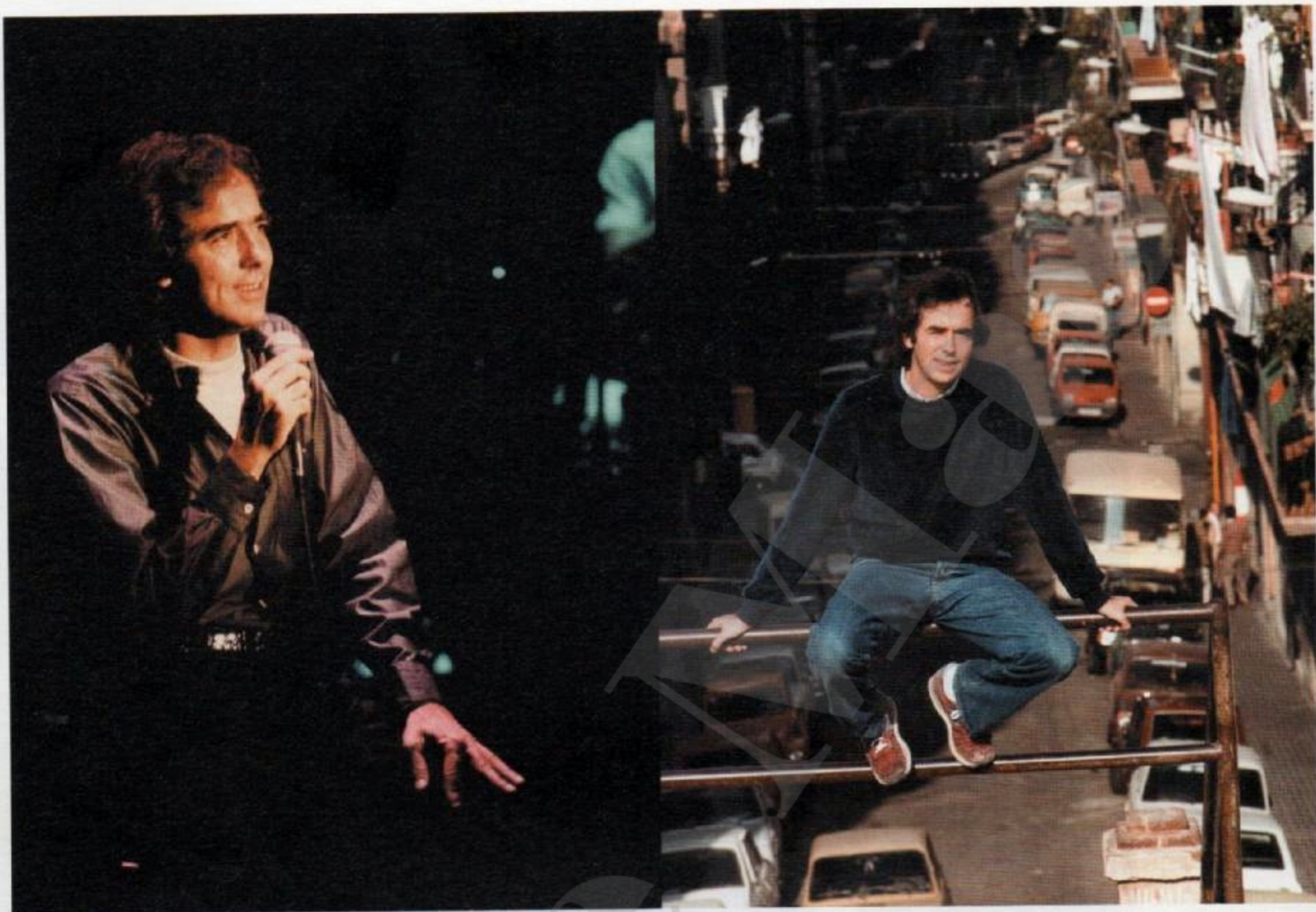
Molts intèrprets han volgut cantar les seves cançons, des dels italians Mina i Gino Paoli, els cantants d'Israel Noa i David Broza, o Joan Baez, Miguel Ríos, Ana Belén, la *prima donna* lírica Montserrat Caballé, com també, des de l'àlbum *¡Serrat... eres únic!*, artistes com Juan Perro, Ketama, Joaquín Sabina, Rosario, Antonio Flores, Sau o Umpah-Pah.

Sentimental, vitalista i etern juganer, Serrat s'ha convertit en el fèrtil creador d'un munt de tipus humans universals, en un cronista del seu temps, en un provocador d'íntimes melangies i d'esperances col·lectives, ha cantat el camp i la ciutat, l'amor i la derrota, així com la llum i la foscor que hi ha en tots i cadascun de nosaltres. Però, per damunt de qualsevol altra consideració, Joan Manuel Serrat és i serà sempre un ésser irreductiblement bicèfal, l'home i el mite, l'artista que sedueix milers de ciutadans des d'un escenari i l'amic que es dedica un per un als seus amics, donant-los la mà i compartint 'cromos' de vida.

A la pàgina esquerra, Serrat a París, buscant les arrels de la *chanson*, l'any 1976. (Foto: Arxiu Serrat / Colita).
En aquesta pàgina, dos amics de sempre, Tete Montoliu i Serrat. El músic de jazz va acompanyar Serrat des dels inicis fins a la seva mort. (Foto: Arxiu Serrat / Oncins).

A l'esquerra, Joan Manuel Serrat en l'enregistrament del disc *En directo*, l'any 1984. (Foto: Arxiu Serrat / Català-Roca). A la dreta, el cantautor al carrer Poeta Cabanyes del barri del Poble Sec de Barcelona, el 1985, territori d'infanteses, adolescències i primeres descobertes. (Foto: Arxiu Serrat).

Joan Manuel Serrat neix el 27 de desembre de l'any 1943 al barri barceloní del Poble Sec, en un ambient popular. Cal destacar el fet simbòlic que la seva família pertany al bàndol dels perdedors de la Guerra. El seu pare havia estat anarquista, i la mare tenia arrels a Belchite, territori on l'any 1937 es va produir una veritable sagnia que va causar alguns morts en el si de la família, en el context d'una de les batalles més acarnissades de la Guerra Civil. Així doncs, l'ambient que respira el Joan Manuel nen estarà tenyit per la fam, les persecucions polítiques, el mercat negre i tota forma d'autoritarisme a cop de fusell. Als tres anys comença a freqüentar l'escola, segueix tots els cursos escolars regulars i, una mica més endavant, s'inscriu a la Universitat Laboral de Tarragona; amb 16 anys ja es matricula a l'Escola de Pèrits Agrícoles. En aquella època, Serrat decideix que el seu futur pot ser la universitat, però el seu pare li regala la seva primera guitarra i allò, inesperadament, va transformar el rumb de les coses. De fet, amb aquella guitarra i amb uns companys del servei militar forma un conjunt musical; però seran precisament els seus amics els que el convencen perquè canti en solitari. El primer pas va ser actuar en directe en el programa *Radioscope* de Salvador Escamilla a Ràdio Barcelona. El periodista, convençut que aquell jove posseïa un poderós talent, va recomanar-lo a la discogràfica catalana Edigsa, amb la qual Serrat va enregistrar el

seu primer disc l'any 1965, un EP de quatre cançons amb "Una guitarra", "Ella em deixa", "La mort de l'avi" i "El mocador".

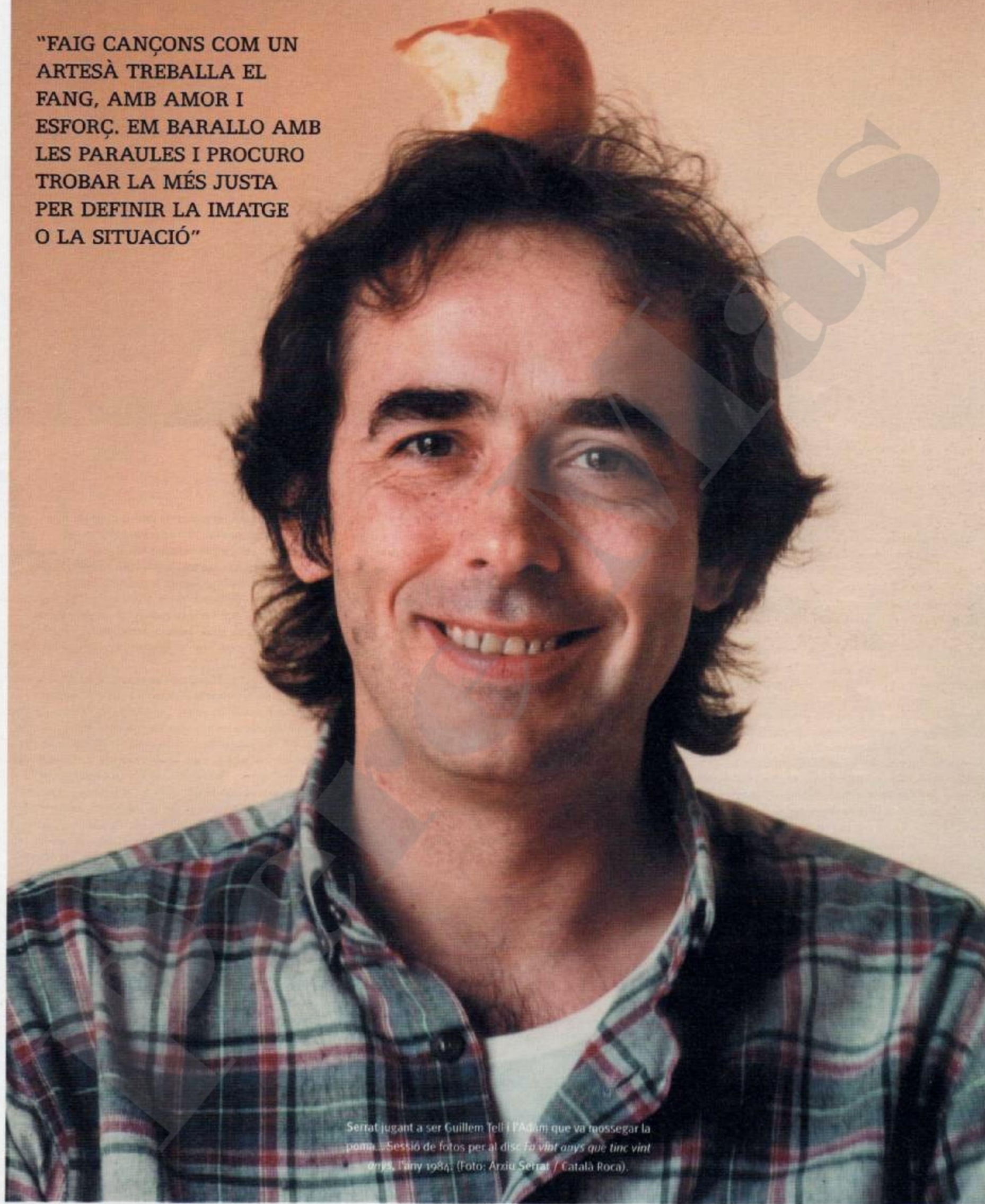
Serrat entra a Els Setze Jutges amb el número tretze, i el seu primer concert davant d'una platea és en un teatre d'Esplugues de Llobregat, el maig del 1965. Però el gran atzucac que se li planteja és dedicar-se a fer de pèrit agrícola o consagrar-se a la cançó. Ara bé, gràcies a l'èxit immediat del seu segon disc (que inclou el tema "Ara que tinc vint anys"), es va acabar decidint pel camí del somni: la música.

L'abril del 1967, Serrat puja a l'escenari del Palau de la Música Catalana com a protagonista de la segona part d'un recital de la Nova Cançó. Aquell triomf unànime es multiplicarà exponencialment amb l'enregistrament dels temes "Cançó de matinada" i "Paraules d'amor", melodies que arriben a número u de vendes de les llistes de l'Estat espanyol. El mes de maig de l'any següent, el proposen com a representant de Televisió Espanyola (TVE) al festival d'Eurovisió, que s'havia de celebrar a Londres. El règim vol donar a la comunitat internacional la imatge d'una Espanya juvenil i una mica contestatària, i Serrat reunia totes les característiques. Però aquell episodi es converteix en una topada frontal entre l'artista i la dictadura: Joan Manuel Serrat, que ha de participar al festival amb la cançó "La, la, la" (escrita pel Dúo

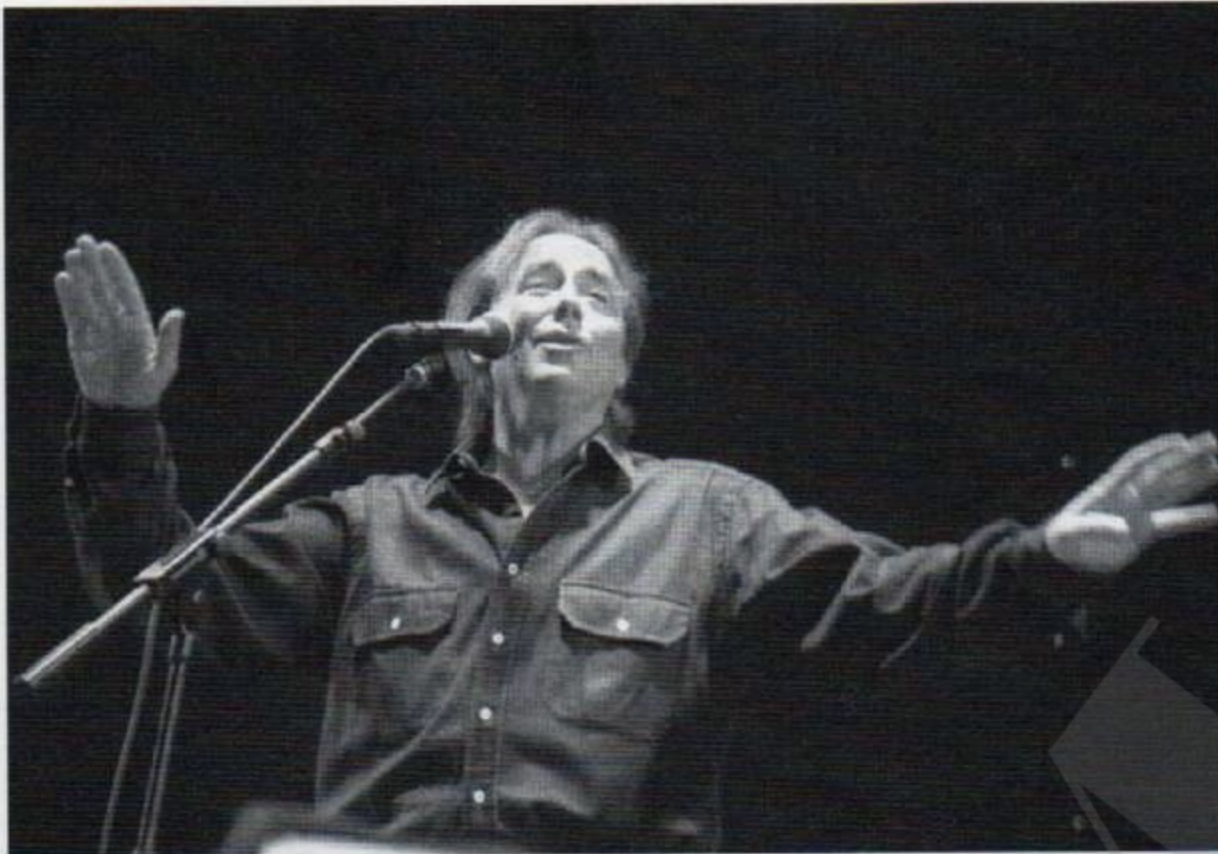
Dinámico) decideix que només hi actuarà si canta en català. La solució estratègica del règim per salvar aquell obstacle serà que Massiel es faci càrrec de la cançó en la versió original en castellà. Però tot allò va tenir immediates conseqüències negatives per a la carrera de Serrat: se'l veta artísticament a tot el territori estatal i, durant cinc anys, les seves cançons no es van emetre ni a la ràdio ni a la televisió oficials. Ara bé, l'any 1969 Serrat aconsegueix sobreposar-se al veto gràcies, una vegada més, al valor intrínsec de la seva obra creativa: en l'àlbum *Dedicado a Antonio Machado, poeta*, el cantant musica una selecció de poemes de l'autor mort a l'exili. El disc trenca el sostre de totes les llistes d'èxits fins llavors a l'Estat espanyol i és a partir d'aquell moment que Joan Manuel Serrat afronta amb il·lusió i energia la primera gira llatinoamericana de cinc mesos, que s'acaba prolongant fins al mes de febrer del 1970.

L'any 1971 enregistra el tema "Mediterráneo", una de les seves cançons més carismàtiques i que identifiquen millor el seu esperit d'home i d'artista. L'any següent apareix l'àlbum *Miguel Hernández*, amb el qual també aconsegueix convertir algunes cançons com "Nanas de la cebolla" o "Para la libertad" en veritables himnes de protesta i lluita per a tots els pobles sotmesos. L'any 1975, Joan Manuel Serrat edita el disc *...Para piel de manzana*, però el cas és que l'àlbum es va

"FAIG CANÇONS COM UN
ARTESÀ TREBALLA EL
FANG, AMB AMOR I
ESFORÇ. EM BARALLO AMB
LES PARAULES I PROCURO
TROBAR LA MÉS JUSTA
PER DEFINIR LA IMATGE
O LA SITUACIÓ"

Serrat jugant a ser Guillem Tell i l'Adam que va ruossegat la poma... Sessió de fotos per al disc *Fa vint anys que tinc vint anys*, l'any 1984. (Foto: Arxiu Serrat / Català Roca).

A l'esquerra i a dalt a la dreta, doble concert al Palau Sant Jordi de Barcelona, el 23 i 24 d'abril de 1996, presentant el disc *Banda sonora d'un temps, d'un país*. Aquelles dues nits van representar per a Serrat la cremà d'una falla, ja que mai més ho va tornar a repetir. A baix a la dreta, l'any 2000, al teatre-cinema Coliseum de Barcelona, presentant les *Cansiones* del seu alter ego, el senyor Tarrés. (Fotos: Xavier Mercadé).

arribar a vendre gairebé clandestinament, ja que l'artista s'havia convertit en un veritable i incòmode problema per a aquella dictadura ja en plena decadència. A l'aeroport de Mèxic, el 29 de setembre del 1975 (tot just un parell de mesos abans de la mort de Franco), Serrat declara a la premsa el seu absolut rebuig a la pena de mort i a la violència establerta i oficial del règim espanyol. Allò provoca mesures dràstiques com la congelació de la venda dels seus discos, l'absoluta prohibició de difondre'n les cançons en els mitjans de comunicació i una ordre d'arrest en el cas que Serrat torni a l'Estat. Però Suárez és nomenat president del govern espanyol i concedeix un indult que acaba amb totes les persecucions polítiques. Serrat va tornar a Barcelona l'agost del 1976, on és rebut afectuosament i multitudinàriament. Fa una tanda de recitals per barris barcelonins i un gran concert al Palau d'Esports, i encara el novembre fa uns quants concerts més al prestigiós Bobino de París.

El juny del 1983 comença una gran gira llatinoamericana gràcies a la qual es retroba amb els seus germans de l'altra banda de l'oceà, després de més de vuit anys sense veure'ls. Serrat s'ha convertit, pels pobles llatinoamericans, en el símbol de la resistència i en el portador d'una il·lusió renovada de llibertat i utopia. Després d'editar *Fa vint anys que tinc vint anys*, la seva particular manera musical de dir que ja ha fet quaranta anys, enregistra i publica un àlbum que demostra la relació d'amistat i sintonia amb l'Amèrica llatina, *El sur también existe*, un treball que s'estructura a partir de la musicació de poemes de l'escriptor uruguaià i amic personal Mario Benedetti. Però el 1986 amplia el seu repertori, en català i castellà, amb uns temes cantats en portuguès: l'àlbum *Sinceramente teu*, un recull de cançons que interpreta amb artistes brasilers de primera línia com Gal Costa, Caetano Veloso, Maria Bethânia, Raimundo Fagner o Toquinho.

L'any 1992 representa per a Barcelona el símbol de la seva transformació i projecció internacional gràcies als Jocs Olímpics, però Serrat, uns quants anys abans, ja havia escrit el tema "Barcelona i jo", un particular

homenatge a la seva estimada ciutat. Però aquell olímpic 92 també és fructífer per al cantautor, ja que inicia una llarga gira per presentar les cançons del seu nou disc, *Utopia*, un treball ple d'esperances i d'horitzons assolibles que passeja per l'Equador, Xile, Colòmbia, l'Argentina i l'Uruguai, amb un final de festa coronat per un concert a la plaça del Congreso de Buenos Aires, amb més de dos-cents mil espectadors congregats allà per compartir amb el cantant català una nit única.

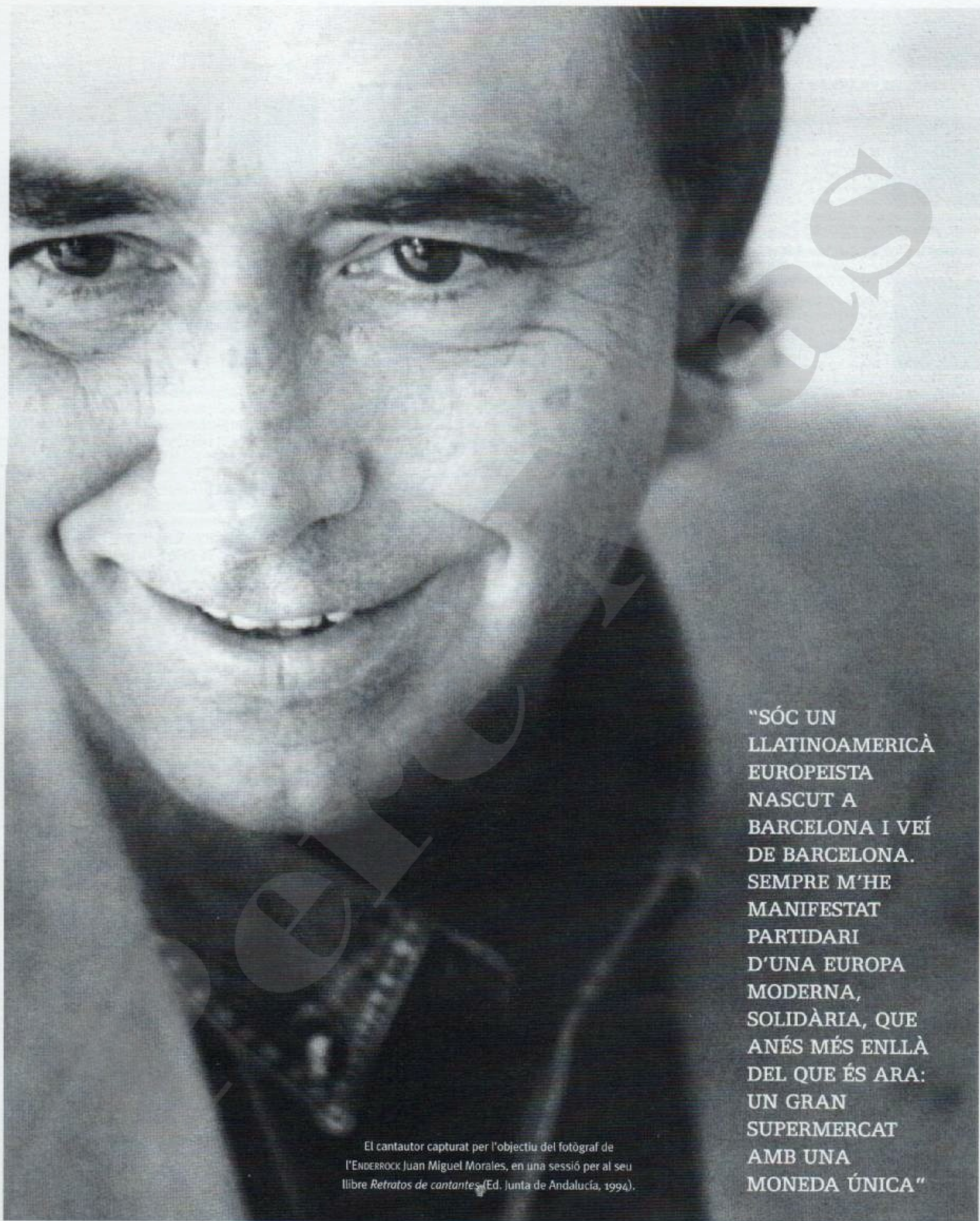
Joan Manuel Serrat celebra els cinquanta anys amb un altre disc, *Nadie es perfecto*, una radiografia a mig camí entre social i íntima de les incerteses i les dificultats que es van produir al llarg dels anys noranta. Però el mes de gener del 1995 Felipe González, llavors president del Govern espanyol, imposa a l'artista una alta distinció, l'Encomienda del Mérito Civil, per la seva tasca ininterrompuda al llarg dels anys estrenyent llaços entre Iberoamèrica i l'Estat espanyol.

Ara bé, l'any 1996 serà recordat per la història musical i social del nostre país com una gran fita: Serrat, gràcies a l'àlbum doble *Banda sonora d'un temps, d'un país*, un treball que va néixer com un homenatge personal a algunes de les grans cançons que havia produït la Nova Cançó, aconseguí assolir un èxit sense precedents fins llavors. Un disc doble que es presenta en dues jornades consecutives de concert multitudinari al Palau Sant Jordi, el 23 i 24 d'abril. Però més enllà de qualsevol pronòstic, aquelles 34 cançons en català van aconseguir amb gran celeritat situar-se al número u de les llistes de vendes de l'Estat espanyol. Serrat, engrescat per aquell fenomen, va voler presentar l'àlbum en una extensa gira llatinoamericana, que va gaudir d'una gran receptivitat entre el públic en directe, les ràdios i les televisions americanes.

L'any 1998, Joan Manuel Serrat presenta un altre treball discogràfic, *Sombras de la China*, que va tocar en directe a través d'una generosa gira per la Península Ibèrica i Amèrica. Però després d'això

encara vindran un parell de discos d'estudi més: aquell *Cansiones* (2000) —una mena de joc de desdoblament de personalitat entre el Serrat català i el seu alter ego, un tal Tarrés—, un treball ple de versions de cèlebres temes llatinoamericans, i el seu darrer disc amb temes nous, *Versos en la boca* (2002), un àlbum en què l'artista retroba la seva sonoritat acústica i torna a col·laborar estretament, després d'una pila d'anys, amb el gran mestre Ricard Miralles.

El disc *Serrat simfònic* que es presenta en directe —en el marc de la celebració dels 25 anys d'*El Periódico (Ara que tinc 25 anys)*—, també tindrà forma de disc i es convertirà en una gira de concerts arreu del món. De fet, tot plegat és fruit d'un ambiciós projecte que van començar a gestar, ara ja fa uns quants anys, entre el mateix Serrat i Joan Albert Amargós, el músic que n'ha assumit la direcció artística i que ha escrit els arranjaments per a l'OBC (Orquestra Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya). Aquest treball no neix amb un esperit d'antologia, es tracta més aviat d'un recull significatiu de cançons que Serrat ha anat escrivint al llarg del temps, una col·lecció de moments musicals que es transformen en disc i que es gaudiran en directe en forma de concert els dies 3 i 4 de desembre al Palau Sant Jordi de Barcelona. Cal destacar que aquest *Serrat simfònic* també serà una gira espanyola i llatinoamericana, a través de la qual cada nit serà una orquestra simfònica la responsable d'assumir la part musical de l'espectacle, i en què els únics que no canviaran seran el mateix Serrat (per raons més que òbvies) i el mestre Ricard Miralles assegut al seu inseparable piano. El disc inclou setze cançons: "El carrusel del Furo", "Es caprichoso el azar", "Cançó de matinada", "Mi niñez", "La bella y el metro", "Barquito de papel", "De cartón piedra", "Pare", "Herido de amor", "Mediterráneo", "Princesa", "Aquellas pequeñas cosas", "Fa vint anys que dic que fa vint anys que tinc vint anys", "Bendita música", "Cantares" i "Pueblo blanco", però en el concert en directe també sonaran peces com "Paraules d'amor", "Barcelona i jo", "Helena" o "El meu carrer".

El cantautor capturat per l'objectiu del fotògraf de l'ENDERROCK Juan Miguel Morales, en una sessió per al seu llibre *Retratos de cantantes* (Ed. Junta de Andalucía, 1994).

"SÓC UN
LLATINOAMERICÀ
EUROPEISTA
NASCUT A
BARCELONA I VEI
DE BARCELONA.
SEMPRE M'HE
MANIFESTAT
PARTIDARI
D'UNA EUROPA
MODERNA,
SOLIDÀRIA, QUE
ANÉS MÉS ENLLÀ
DEL QUE ÉS ARA:
UN GRAN
SUPERMERCAT
AMB UNA
MONEDA ÚNICA"

disc a disc

TEXT JOAQUIM VILARNAU

Ara que tinc vint anys (Edigsa, 1967)

El primer LP de Serrat recull alguna de les cançons que havia anat popularitzant a través dels EP publicats des del 1965 ("Una guitarra", "Ara que tinc vint anys", "El drapaire"...), i hi incorpora cançons que esdevindran tot un símbol com "La tieta" o "Me'n vaig a peu". Per a molts, aquest disc simbolitza la millor època de Joan Manuel Serrat.

Cançons tradicionals (Edigsa, 1968)

Situats als anys 67-68 (el disc es va enregistrar un any abans de publicar-se), el debat sobre la figura de Joan Manuel Serrat va passar del billigüisme a la seva decisió de no cantar a Eurovisió. La censura va ser més dura que mai amb les cançons d'"El noi del Poble Sec". *Cançons tradicionals* és fill d'aquesta època i suposa el primer contacte discogràfic d'una bona part de gent amb les cançons tradicionals del país. Un disc que, en molts aspectes, continua vigent 35 anys després.

Com ho fa el vent (Edigsa, 1969)

El 1969 va ser un any prolífic discogràficament per a Joan Manuel Serrat, amb la publicació d'un LP en català i dos en castellà. El disc en català, però, de fet és un recull de cançons que van anar apareixent en EP i només hi ha un tema desconegut pel públic: "En qualsevol lloc". No obstant això, el més destacable del disc és que un dels temes, "Cançó de malinada", aconsegueix situar-se al número u a tot l'Estat. És la primera vegada ho assolix una cançó en català.

La paloma (Zafiro, 1969)

Tal com amb *Com ho fa el vent*, *La paloma* és un recull de totes les cançons editades en EP, en aquest cas en castellà. Fins aquest moment, Serrat havia publicat deu cançons en castellà i totes són reproduïdes en aquest disc llevat de l'eurovisió "La, la, la". A més, hi estrena una nova cançó: "En nuestra casa". El poema de Rafael Alberti que dona títol al disc i cançons com "Tu nombre me sabe a yerba" o "El tiritero" són les peces més recordades d'aquest treball.

Dedicado a Antonio Machado, poeta (Zafiro, 1969)

Un altre dels discos essencials de Joan Manuel Serrat. Per primera vegada el cantautor s'enfronta amb els textos d'un poeta. Antonio Machado, mort a l'inici de l'exili després de la Guerra Civil, és l'escollit. Les cançons de Serrat donen a conèixer el poeta a tota una generació i aconsegueix que poemes com "La saeta" o "Cantares" semblin fets expressament per a la seva música.

Serrat/4 (Edigsa, 1970)

Serrat torna a presentar un disc en català i evidencia un millor domini d'aquesta llengua a l'hora d'expressar els seus sentiments que no pas el castellà. Són cançons de quotidianitat com "20 de març", "Els veremadors" o "El meu carrer". També en cal destacar la "Cançó per a en Joan Salvat-Papasseit", que anuncia l'interès del cantant pel poeta, i "Conillet de vellut", en què Serrat, potser no prou conscient de la seva fama, dona el número de telèfon de casa dels seus pares.

Mi niñez (Zafiro, 1970)

És el seu tercer disc en castellà. Amb un Serrat poeta encara sota l'influx d'Antonio Machado, el treball arriba al millor nivell amb la cançó "Fiesta", una nova recreació de la nit màgica de Sant Joan. La censura no oblidà el 'no' de Serrat a Eurovisió i li fa retallar tot un vers d'inspiració monàrquica –per tant, contrària al règim– en la cançó "Muchacha típica".

Mediterráneo (Zafiro, 1971)

El seu primer gran disc en castellà. L'extraordinària cançó que dona nom al disc podia haver eclipsat les altres composicions si no fos pel gran nivell de tot el treball. "Aquellas pequeñas cosas", "La mujer que yo quiero", "Lucía"... Un disc indispensable que situa les seves lletres en castellà pràcticament a la mateixa altura que les que fa en català.

Miguel Hernández (Zafiro, 1972)

Tres anys després d'haver musicat Machado, s'enfronta amb un altre dels grans poetes espanyols del s. XX: Miguel Hernández. Tot el que en el disc del poeta andalús era dolçor, aquí és duresa. El resultat és un treball molt menys encaramel·lat però més colpidor. Sobri en els arranjaments, conté veritables perles com "Nanas de la cebolla" o "Para la libertad".

Per al meu amic (Edigsa, 1973)

Un nou disc extraordinari, amb cançons amb molta força com "Helena" i, sobretot, "Pare", probablement la primera cançó ecologista feta en aquest país. També destaquen "Els falziots", "Menuda", "Per al meu amic" i "La primera", una sorprenent confessió de les circumstàncies de la seva primera relació sexual. Un dels millors discos de Joan Manuel Serrat.

Canción infantil (Zafiro, 1974)

En realitat el disc no té nom i a la coberta només hi apareix Joan Manuel Serrat; se'l coneix per *Canción infantil* perquè és el títol de la primera cançó. Es pot dir que aquest treball és un disc de transició entre l'extraordinari *Per al meu amic* i el reeixit *Para piel de manzana*. Segurament, els millors minuts del disc són en la cançó "Romance de Curro 'El Palmo'", en què ret homenatge al gènere de la *copla*.

...Para piel de manzana (Ariola, 1975)

El disc de debut amb Ariola surt poc abans de la mort del general Franco. És un treball descriptiu de la manera de viure del moment, sobretot a Barcelona, com queda palès en temes com "La casita blanca", "Caminito de la obra", "La aristocracia de barrio" o, d'una manera diferent, "Piel de manzana". El disc es va veure afectat per la prohibició de Serrat, que va fer unes declaracions a Mèxic que no el van deixar retornar a l'Estat espanyol.

Res no és mesquí (Edigsa, 1977)

Com havia fet anys abans amb Machado i Hernández, Serrat es proposa la recuperació d'un poeta, en aquest cas català: Joan Salvat-Papasseit. "Res no és mesquí", "Quina grua el meu estel" o "Deixaré la ciutat", poemes musicats pel mateix Serrat es combinen amb d'altres de musicats per Motta i Subirachs. Al final del disc, una nova versió de "Cançó per a en Joan Salvat-Papasseit" amb lletra de Serrat a partir d'escrips deixats pel poeta.

1978 (Ariola, 1978)

Un any després de *Res no és mesquí* apareix 1978, un disc en català amb una sonoritat propera al seu antecessor (tots dos produïts per Josep M. Bardagi). Estem en plena transició i la política tenyeix totes les activitats; malgrat això, el disc intenta fer una mirada al món que envolta al cantant pràcticament sense referències socials (únicament visibles en "Ciudadano"). A partir d'aquest disc trobem un Serrat més cronista i menys protagonista de les cançons.

Tal com raja (Ariola, 1980)

El títol del disc pot induir a pensar que les cançons han estat fetes de qualsevol manera. Res més lluny de la realitat: *Tal com raja* conté cançons ben elaborades en què el cantant continua sense ser-ne el protagonista. Obre el disc "Temps era temps", una de les millors cançons del Serrat dels vuitanta. També hi musica tres poemes: un de Josep Carner, "El gall"; un de Josep Palau i Fabre, "Vaig com les aus", i un de J.V. Foix, "És quan dormo que hi veig clar". Un gran disc.

En tránsito (Ariola, 1981)

Aquest disc és la continuació lògica de *Tal com raja* i reincideix en tots els encerts d'aquell disc. Comença amb una declaració de principis –la cançó en què el cantant s'involucra més–, "A quien corresponda", i obté moments deliciosos amb "Esos locos bajitos", "No hago otra cosa que pensar en ti" o "Hoy puede ser un gran día", entre d'altres. Un disc vitalista i de gran qualitat.

Cada loco con su tema (Ariola, 1983)

Un Serrat vitalista amb una samarreta vermella apareix a la portada de *Cada loco con su tema*, el primer treball del cantant després de l'arribada dels socialistes al poder. Es tracta d'un disc optimista que canta a la llibertat individual. Només "Algo personal" se surt de la línia. És una cançó gairebé d'odi als responsables que la llibertat a la qual canta la resta del disc no hagi arribat abans, una cançó que tant es pot referir al dictador espanyol com a qualsevol altre del món. La cançó de més èxit és la que dona títol al disc, que durant anys li serveix per obrir els concerts.

Fa vint anys que tinc vint anys (Ariola, 1984)

Amb un nom –i una cançó– manllevat al Serrat del 1965, el cantant afronta l'arribada a la quarantena amb un grapat de bones cançons que, així i tot, no aconsegueixen el resultat d'altres discos. Cal destacar-ne "Plany al mar", lament per l'estat del mar que és com una continuació de "Mediterráneo"; "Carta pòstuma a Helena Francis", "El món està ben girat" o "Seria fantàstic".

En directo (Ariola, 1984)

L'absència d'un treball en directe de Serrat fa que en surti un disc pirata al mercat. La resposta del cantant i Ariola és *En directo*, un disc amb 23 cançons que recullen algunes de les millors cançons del 'Nano'. El disc es dirigeix al mercat espanyol i llatinoamericà i hi predominen els temes en castellà. Tot i això, hi tenen cabuda "Seria fantàstic", "Plany al mar", "Temps era temps" i "Paraules d'amor". Un bon treball fet només amb temes ja publicats i que no presenta cap sorpresa.

El sur también existe (Ariola, 1985)

La poesia sempre ha estat una de les inquietuds de Serrat. En són bona prova els discos monogràfics de Machado, Hernández i Papasseit. Les seves gires per l'Amèrica llatina

el porten a conèixer l'uruguaià Mario Benedetti, amb els versos del qual fa el seu primer disc dedicat enterament a un poeta viu. La cançó més popular és la que dona nom al disc, per bé que n'hi ha d'altres de ben reeixides. Així i tot el disc es mostra desigual i no aconsegueix tot l'èxit esperat.

Sinceramente teu (Ariola, 1986)

Experiment de Serrat per entrar al mercat del Brasil. Convenientment apadrinat per artistes de la talla de Maria Bethânia, Raimundo Fagner, Gal Costa, Caetano Veloso i Toquinho,

Serrat tradueix algunes de les seves cançons recents al portuguès. El resultat artístic és excel·lent, però el cantant català no va aconseguir entrar al mercat brasiler.

Bienaventurados (Ariola, 1987)

Després de treballar amb Mario Benedetti i de l'aventura d'enregistrar en portuguès, Serrat afronta un nou disc en castellà. El resultat està lluny dels seus millors àlbums, malgrat que

algunes cançons sí que arriben a enganxar el públic. És el cas de "Bienaventurados" i sobretot de "Los fantasmas del Roxy", un tema senzill en què l'autor recorda un cinema de barri on avui hi ha l'oficina d'un banc. Aquest disc tanca la col·laboració amb Ricard Miralles, que no reprendria fins a *Versos en la boca*.

Material sensible (Ariola, 1989)

L'últim disc de Serrat enregistrat en català amb cançons pròpies fins al moment i, probablement, el millor treball del cantant en molt de temps. La vida passa per *Material sensible*

de manera natural i deixa cançons magnífiques com "Kubala", "Si no fos per tu", "En paus" i sobretot "Barcelona i jo". Per a l'ocasió estrena col·laboració literària amb Joan Barril ("Salam Rashid"), Jaime Sabines ("La lluna") i Josep M. Bardagí ("Malson per entregues"), que a més serà el productor del disc. Hi trobem la veu en català d'Ana Belén i la guitarra de Paco de Lucía.

Utopía (Ariola, 1992)

El primer disc de la dècada dels noranta és el més esperat pels seguidors de Serrat, tres anys després de *Material sensible*. Apareix l'any dels Jocs Olímpics i marca una nova etapa en l'obra

serratiana. Produït per Josep Mas 'Kitflus', és un cant contra l'individualisme i a favor de l'inconformisme. Un disc que vol sacsejar consciències, amb el qual el cantant reprèn les col·laboracions literàries amb Mario Benedetti ("Maravilla") i Joan Barril ("Mírame y no me toques").

Nadie es perfecta (Ariola, 1994)

L'encert d'*Utopía* anima Serrat a seguir en la mateixa línia. Malgrat que les vendes del disc ja no són les que havien estat anys enrere i que la crítica

tampoc no és unànime en l'aprovació dels seus darrers treballs, *Nadie es perfecta* manté els punts de rebel·lia que caracteritza Serrat ("Por dignidad"), la lluita contra les injustícies ("Niño silvestre") o el cant als desafavorits ("Benito"). Un disc que mereix més atenció que la que se li va dispensar en el seu moment.

Banda sonora d'un temps, d'un país 1962-1975 (Ariola, 1996)

Vuit anys després del seu darrer disc en català, el cantant del Poble Sec afronta un projecte ambiciós: un homenatge a la Nova Cançó de la

primera època. El disc i el concert doble al Palau Sant Jordi es componen de 34 temes, entre els quals hi ha una versió instrumental de "Paraules d'amor" a càrrec de Tete Montoliu. Serrat despulla les cançons d'aquell temps i les torna a vestir, algunes amb resultats sorprendentment agradables. Un treball impressionant que arriba a ser el disc més venut a les llistes de vendes a l'Estat espanyol poc després d'aparèixer.

Liliana, Història de Babar i Viatge a la lluna / Liliana, Historia de Babar y Viaje a la luna (Audió Ibèrica, 1997)

Els dots de Joan Manuel Serrat com a comunicador no s'acaben en la seva feina de cantant. El 1997 va entrar de nou a un estudi de gravació però en aquest cas va ser per explicar contes. I no cal dir que se'n va sortir ben aïrós.

Tres contes: un de Josep Dolcet i Llorenç Caballero sobre un poema d'Apel·les Mestres, un altre de Jean de Brunhoff i un tercer de Josep Maria Espinàs. El disc va tenir una doble versió en català i castellà.

Sombras de la China (Ariola, 1998)

Després de quatre anys sense cançons noves apareix *Sombras de la China*, un disc que retorna el millor Serrat. Les lletres -novament compta amb ajudes: "Más que nadie" (Luis Cernuda),

"Secreta mujer" (Eduardo Galeano) i "La hora del timbre" (José Luis Pérez Mosquer)- troben sempre l'adjectiu adequat, i els arranjaments de Kitflus culminen la feina encetada en *Utopía*. El disc, dedicat a la memòria de Tete Montoliu, conté petits tresors com "Los macarras de la moral", "Más que a nadie", "Fe de vida" o "Una vieja canción".

Cansiones (Ariola, 2000)

Signat conjuntament amb el seu alter ego, Tarrés, fruit del palíndrom del seu cognom. Es tracta d'un disc d'homenatge a algunes de les cançons llatinoamericanes que l'han influït més.

Com reconeix el mateix cantant, el disc és el resultat d'un moment determinat, ja que la selecció fàcilment podia haver estat diferent. Joan Manuel Serrat només intervé en la composició de "Tarrés", la cançó que obre el disc. El disc repassa temes del folklore popular de diferents països de l'Amèrica llatina i temes de diversos cantants com Víctor Jara o Violeta Parra. Un homenatge a la cançó popular amb punts de connexió amb *Banda sonora d'un temps, d'un país*.

Versos en la boca (Ariola, 2002)

El darrer treball fins ara. Després d'uns discos col·laborant amb Josep Mas 'Kitflus', apareix de nou Ricard Miralles, responsable de bona part de la producció serratiana de més èxit.

I reapareix el Serrat més intimista amb l'amor com un dels eixos centrals, però també la memòria, la passió destructora, la nit o les armes. En destaca la participació de la cantant israeliana Noa, amb qui Serrat canta "Es caprichoso el azar". *Versos en la boca* suposa el retorn de Serrat als escenaris després que una lleu cardiopatia el tingués en repòs un bona temporada.

A més de tots aquests discos cal assenyalar que també hi ha cançons de Joan Manuel Serrat en els senzills i EP següents:

Una guitarra (Edigsa, 1965). Juntament amb la cançó que dona títol al disc i "La mort de l'avi" hi trobem "Ella em deïxa" i "El mocador", no incloses en cap LP, encara que sí en el recopilatori *Serrat 12 anys*.

Ara que tinc vint anys (Edigsa, 1966). Inclou "Quan arriba el fred" i "Sota un cirerer florit", a més d'"El drapaire" i "Ara que tinc vint anys".

La, la, la (Zafiro, 1968). Single amb la cançó que havia de cantar Joan Manuel Serrat a Eurovisió i que finalment va cantar Massiel. També hi trobem "Mis gaviotas", després inclosa en el disc *La paloma*.

Per Sant Joan (Edigsa, 1968). Una de les cançons més emblemàtiques del primer Serrat que no es troba en cap LP. La cara B conté "Marta".

Penélope (Zafiro, 1969). Senzill amb "Penélope" i "Tiempo de lluvia", una versió lliure de "Temps de pluja". Cap de les dues cançons va ser inclosa en l'LP.

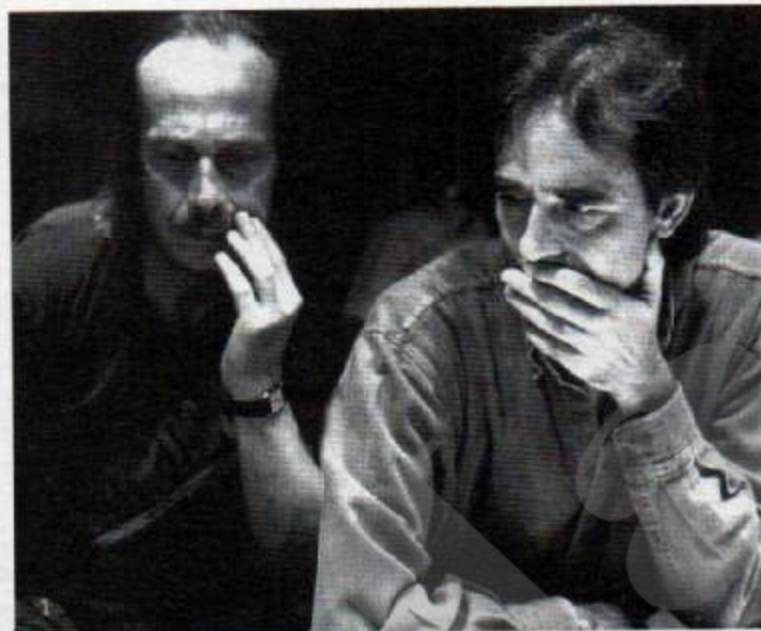
Eduarne (Zafiro, 1974). "Eduarne" és una de les cançons més polítiques de Serrat, en la qual pren partit en el conflicte basc. La censura va endarrerir-ne la publicació a l'Estat espanyol però no als països de l'Amèrica llatina. Inclou una tornada en basc. El senzill es completa amb "Decir amigo", publicada anteriorment en *Canción infantil*.

LES COL-LABORACIONS

Les tres primeres col·laboracions de Serrat són en discos de Guillermina Motta: "Remena, nena" en *Remena nena* (Edigsa, 1970); "Fes-me mal, Johnny" en *Votta Motta* (Zafiro, 1977); i "Bany de cultura" en *Les Guillermines del rei Salomó* (Discophon, 1981). El primer músic estranger amb qui Serrat va cantar en un disc seu va ser el brasiler Raimundo Fagner, en la cançó "La sàeta" del disc *Traduzi-se* (CBS, 1981). També ha col·laborat amb Luis Eduardo Aute cantant "De alguna manera" en *Entre amigos* (Fonogram, 1983); amb José Antonio Labordeta, "Somos" en *Qué queda de ti, qué queda de mí* (Fonogram, 1984); Pablo Milanés, "Yo pisaré las calles nuevamente" en *Querido Pablo* (Ariola, 1985); Amaya, "Palabras de amor" (versió en castellà de "Paraules d'amor") en *Volvar* (RCA, 1988); Luis Miguel, la versió de Jacques Brel "La Fanette" en *Silenci*, gravem (Difusió Mediterrània, 1986); Manolo Escobar, "Qué bonita es Badajoz" en *Suspiros de España* (RCA, 1987); en el disc *Vint anys* (PDI, 1987) de Fastorbo hi canta dues versions: "Puff, el drac màgic" de Peter, Paul & Mary i "Raons que rimem" de John Denver; Quico Pi de la Serra, "A poc a poc" en *Qui té un amic* (Ariola, 1989); Alberto Cortés, el poema "Nanas de la cebolla" de Miguel Hernández en *Complices* (CBS, 1989); Guillermina Motta, el poema "El grill" de Josep Carner en *Bestiari* (Zebra, 1989); César Isella, "La canción de todos" en el disc homònim (Philips, 1991); Toquinho, "En tournée" en *El viajero del sueño* (BMG-Ariola, 1992); Mestizay, "Gomera" en *El cantar viene de viejo* (Manzana, 1992); Moncho, lletra de "Massa per mi" en *Paraules d'amor* (Horus, 1993); Ana Belén y Víctor Manuel, "Mediterráneo" i "La paloma" (de Rafael Alberti) en *Mucho más que dos* (BMG-Ariola, 1994); les cançons "Pena mora" i "Romance de Curro El Palmo" en el disc *Homenaje a Juanito Valderrama* (BMG-Ariola, 1994); Compañía Eléctrica Dharma, "Ara que tinc vint anys" en *20 anys de CSD* (Picap, 1994); cançó "De no ser por ti" (versió en castellà de "Si no fos per tu") en el disc *Nueva Trova, salsa y otros inventos* (Spartacus Discos, 1996); Juan Pardo, "Anduriña" en *Alma gallega* (Hispanavox, 1997); María del Mar Bonet, "No trobaràs la mar" en *El cor del temps* (Picap, 1997); la cançó "Coplas de la defensa de Madrid" amb Carme Canela en el disc *No pasaran!* (Horus, 1997); la cançó "Orquesta de señoras" en *Cantamos a María Elena Walsh* (Sony Music, 1997); José Guardiola, "Et mantenint" de Gilbert Becaud en *40 aniversario* (Zanfonia, 1998); Víctor Heredia, "Mara" en *Marcas* (Polygram, 1998); Tania Libertad, "Papei mojado" (de Mario Benedetti) en *La vida, ese paréntesis* (Mujata Records, 1998); Ana Belén, "Herido de amor" (de Federico García Lorca) en *Lorquíana*; Daniela Romo, "Me vuelves loca" en el disc del mateix títol (Polygram, 1998); Alejandro Dolina, "Está llindo el barrio" en *Lo que me costó el amor de Laura* (Querencia, 1998); Moncho, "Sinceramente tuyo" en *Quédate conmigo* (Virgin, 1999); Los Chalchaleros, "Zamba del grill" en *Todos somos Chalchaleros* (Belgrano Norte, 2000); cançó "De alguna manera" en el disc *Mira que eres canalla*, Aute! (Virgin, 2000); cançó "Te guste o no" en *Encuentros con La Habana* (Iberautor, 2001); cançó "Antonio Vargas Heredia" en *Que naveguen los sueños* (EMI, 2001), disc d'homenatge a Carlos Cano; cançó "Canción para Vieques" cantada amb Silvio Rodríguez, Pablo Milanés i Rubén Blades, entre d'altres, en el disc col·lectiu del mateix títol (ASCAE, 2001); Ana Belén y Víctor Manuel, "Hoy puede ser un gran día" en *Dos en la carretera* (BMG-Ariola, 2001); cançó "La espina" en *Para Antonio Flores: Cosas tuyas* (Flower Power, 2002); Joan Isaac, "Aquellos petites cosas" en *Joyas robadas* (DiscMedi, 2002); cançó "Sabana" en el disc *Gracias Simón* (Latin World, 2002), d'homenatge al veneçolà Simón Diaz; cançó "Penélope" (juntament amb Penélope Cruz) en el disc *Fundación Sabera* (Universal, 2002); Iván Noble, "Las malas compañías" en *Preguntas equivocadas* (BMG-Ariola, 2003). A més a més, també ha estat membre del quartet que va enregistrar *El gusto es nuestro* (BMG-Ariola, 1996), juntament amb Ana Belén, Víctor Manuel i Miguel Ríos.

les opinions

D'esquerra a dreta i de dalt a baix: (1) Joan Manuel Serrat amb el guitarrista Paco de Lucía, 1989 (Foto: Arxiu Serrat). (2) Amb Caetano Veloso i Ricard Miralles al piano, 1986 (Foto: Arxiu Serrat / Sergio Pagano). (3) Amb Chico Buarque, 1988 (Foto: Arxiu Serrat). (5) Amb Camarón de la Isla, 1989 (Foto: Arxiu Serrat). (6) Prenent un cafè amb Salvador Escamilla, 1971 (Foto: Arxiu Salvador Escamilla). (6) A l'estudi amb Josep Mas 'Kitflus' i Josep Maria Bardagí, 1994 (Foto: Juan Miguel Morales). (7) Amb Raimon, 1996 (Foto: Arxiu Serrat). (8) A la gira *El gusto es nuestro* amb Miguel Ríos, Ana Belén i Víctor Manuel, 1996 (Foto: Arxiu Serrat / Javier Salas). (9) A la presentació del concert homenatge al mestre Bardagí al costat de Joaquín Sabina i Jofre Bardagí, 2001 (Foto: Xavier Mercadé). (10) Amb Carles Sabater, al concert de fi de gira del disc *Set de Sau*, al Palau d'Esports de Barcelona el 21 de desembre de 1996 (Foto: Xavier Mercadé).

> NOA (cantant)

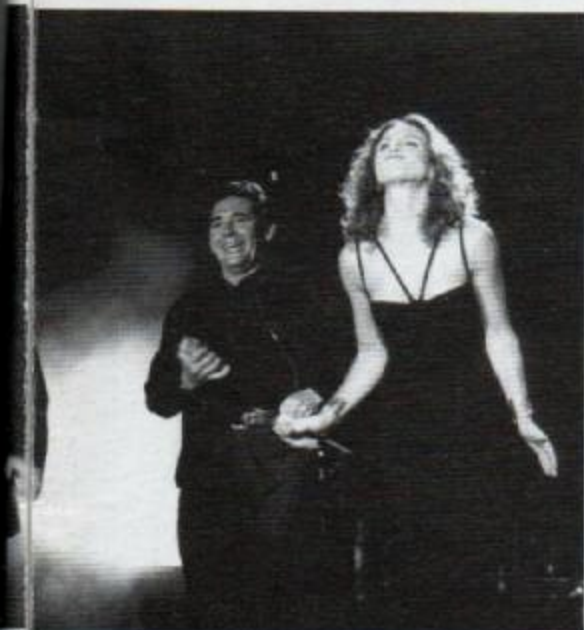
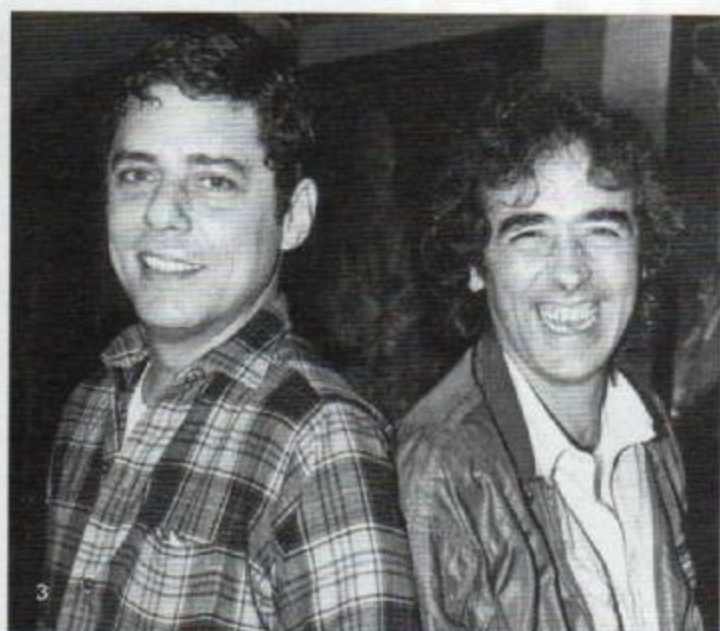
Se'm fa molt difícil descriure els sentiments que em desperta aquest home tan increïble. La primera vegada que vaig saber d'ell encara era una nena, quan algú em va passar unes traduccions en hebreu d'algunes de les seves meravelloses cançons. Però, en aquell moment, no hauria pogut preveure el plaer i l'honor que experimentaria molt més tard en la meua vida, quan ell es va convertir en el meu amic. Quan parla, la seva veu em transmet sentit de l'humor, delicadesa, sofisticació, modèstia, sensibilitat i també una certa vulnerabilitat. Però quan es posa a cantar sento la història, la passió, el lament, l'aigua, el foc, la muntanya, tant i tant d'amor, i tot a través d'una bellíssima onada de poesia i de música. Com aquella melodia que vam cantar junts, la nostra manera de trobar-nos va ser estranya i inesperada. De fet, cap dels dos no ens ho esperàvem perquè pertanyem a mons diferents, però allò es va acabar convertint en un deliciós ball de dos, una dansa càlida que irradiava una llum preciosa que va permetre'ns somiar, cantar i estimar-nos. Joan, t'envio una abraçada tendra, i poso la meua mà petita en la teua. De vegades em sembla que no estic a l'altura per ser la teua amiga, però vull que sàpigues que sempre seré aquí per a tu. Afectuosament, Noa.

> JOAN ALBERT AMARGÓS (compositor, músic i arranjador)

Una de les característiques més destacables del valor creatiu de l'obra de Joan Manuel Serrat és la multiplicitat d'estaments i de gèneres musicals que s'hi han volgut apropar. Jo diria que difícilment hi ha cançons que es versionin amb tanta naturalitat entre la gent del pop-rock, la lírica o la música d'arrel popular. Això, segons el meu criteri, demostra que Serrat ha fet i fa 'Música' per damunt de qualsevol etiqueta, així, amb majúscula. El meu primer contacte professional amb ell va ser cap a l'any 1978, a Mèxic, quan em vaig fer càrrec de la direcció musical d'aquella gira, que per mi va ser una experiència irrepetible i fructífera. Més endavant vam tornar a coincidir en el disc *Utopia*, concretament en la cançó que du el mateix títol, en què hi ha la magnífica guitarra de Paco de Lucía. Per sobre de tot, Serrat és un gran professional, i quan es posa a fer un projecte hi esmerça temps i molta energia. El seu treball més recent, que ara veu la llum, aquest *Serrat simfònic*, ja es va gestar pels volts del 1997, quan em va trucar per començar a embastar el somni. Per mi ha estat un veritable plaer i un privilegi compartir llargues estones de música i alegria amb un dels creadors musicals més grans que ha donat el nostre país.

> JOFRE BARDAGÍ (músic i cantant)

Serrat és com un segon pare, per a mi. Quan tenia quinze dies de vida ja estava de gira amb ell a Madrid. L'he escoltat tota la vida i l'he viscut plenament. La meua seria una opinió d'un fill cap a un pare plena d'admiració i respecte, ja que n'he mamat la música i crec que, juntament amb Quico Pi de la Serra, és el millor autor de cançons, com també crec que Ricard Miralles i el meu pare, Josep Maria Bardagí, han estat els millors arranjadors que ha tingut. La meua estima i respecte per Serrat són eternals, i recordo no fa gaire un sopar a casa seva amb en Quico i en Sabina que entre tots s'anaven passant la guitarra i cantant-ne les noves composicions fins que me la van passar a mi: em vaig posar molt nerviós i vaig tocar tremolant, però per mi va ser un dels moments més màgics i impactants de la meua vida. També tinc molt interioritzades algunes cançons de diverses èpoques de Serrat com "Helena", "Señora", "De mica en mica", els poemes musicats de *Res no és mesquí* de Joan Salvat-Papasseit... n'hi ha tantes! Crec que, a mesura que passi el temps, Julio Iglesias serà una anècdota al costat de Joan Manuel Serrat.

> **RICARD MIRALLES**
(compositor, músic i arranjador)

Vaig tenir la gran sort que, pels volts de l'any 1968, en Tete Montollu em va presentar en Serrat i em va recomanar, de músic a músic, per començar a treballar amb aquell jove cantautor que ja s'estava convertint en tot un fenomen. Recordo que amb en Joan Manuel vam viure moments molt intensos, emotius i també divertits, i que érem molt joves i apreníem coses plegats... En Serrat sempre té una anècdota a punt i li agrada compartir una bona taula amb els seus amics i la seva gent. Jo sempre li he admirat, des de la meua formació de músic de conservatori, el do natural per a la creació musical. Després hi va haver una època que no vam treballar plegats, i ara, fa poc temps, em va tornar a convocar per treballar en el seu darrer disc publicat, *Versos en la boca*, i hem tornat a fer la gira americana junts. A més, encara ens queda per endavant el fet de compartir aquest magnífic somni fet realitat del *Serrat simfònic*, l'enèsima demostració que les seves cançons tenen corda per a molt i molt de temps...

> **SALVADOR ESCAMILLA**
(periodista)

A en Joan Manuel Serrat m'hi lliguen llaços molt estrets, que van més enllà d'una estricta relació professional. De fet, al llarg de tots aquests anys, sovint ens hem tractat com germans... Ens diem un a l'altre 'tete', les nostres sensibilitats caminen en paral·lel i el respecte i la tendresa mútues semblen consolidar-se a mesura que avança el calendari. Per mi, en Joan Manuel, ja des del primer dia que va venir al meu programa *Radioscope* de Ràdio Barcelona, ha simbolitzat i simbolitza totes aquelles excel·lències artístiques que difícilment coincideixen en un mateix individu: una veu molt personal i bella, una capacitat interpretativa (vocal i escènica) impecable, una força de comunicació i d'empatia amb la gent brutals i, esclar, un poder creatiu de primeríssim ordre, tant pel que fa a la composició melòdica com per la que té a veure amb els versos escrits. Em sembla que m'he passat la vida dient, aquí i allà, que en Serrat està tocat per una mà d'àngel, i que aquesta llum que l'acompanya allà on va deixa rere seu una llarga estela inextingible, personal i intransferible.

> **SALVADOR SOSTRES**
(periodista)

Quan tenia dos anys vaig sentir Serrat per primera vegada a l'Hotel Batlle de Calella de Palafrugell. No era una actuació, era un agraïment: va cantar un parell de cançons assegut a la taula després de dinar, per als propietaris de l'establiment on havia passat alguns dies de les seves vacances. La meua mare hi va insistir posant-me moltes cançons seves al cotxe, a casa, per dormir o per llevar-me, i sempre he associat Serrat a l'escalfor. Per estrany que sigui el lloc on sóc, si n'escolto una cançó sempre és com ser a casa. M'agrada Serrat? Per descomptat, que m'agrada. Trobo que té talent? esclar. Crec que encara té molt de talent, vull deixar això clar. Marxant una mica del tema de l'article vull dir que "Donde quiera que estés" em sembla una cançó de l'alçada de "Lucía" o de "Penélope", i que els que tenen ganes de parlar del meu cantant en passat hauran d'esperar-se encara uns anys. Però més enllà de totes aquestes coses i d'altres, Serrat per mi no és un artista sinó una placenta, la manera que tinc de sentir-me bé, la banda sonora del meu món superprotegit i calent on per molt grans que ens fem sempre mirem de tornar.

el faristol

"Paraules d'amor"

DO la m
Ella em va estimar tant...
FA SOL DO
— jo me l'estimo encara.
DO la m
— Plegats vam travessar
FA SOL DO
— una porta tançada.

DO7 FA
— Ella, com us ho podré dir,
DO SOL
— era tot el meu món llavors
DO SOL
— quan en la llar cremaven
DO SOL7
només paraules d'amor.

DO SOL9 DO
Paraules d'amor senzilles i tendres.
DO7 FA SOL DO
— No en sabem més, teníem quinze anys.
SOL7 DO
No havíem tingut massa temps per aprende'n,
SOL7 DO
tot just despertàvem del son dels infants.

DO SOL9 DO
En teníem prou amb tres frases fetes
DO7 FA SI MI M7
— que havíem après d'antics comedians.
LA7 re m7 SOL7 DO
D'històries d'amor, somnis de poetes,
LA7 re m7 SOL7 DO
— no en sabem més, teníem quinze anys.

DO la m
Ella qui sap on és,
FA SOL DO
— ella qui sap on para.
DO la m
— La vaig perdre i mai més
FA SOL DO
— he tornat a trobar-la.

DO7 FA
— Però sovint en fer-se fosc,
DO SOL
— de lluny m'arriba una cançó.
DO SOL
— Velles notes, vells acords,
DO SOL7
velles paraules d'amor.

DO SOL9 DO
Paraules d'amor senzilles i tendres. (...)

"Mediterráneo"

Introducció la m si m (x 8)

la m si m la m
— Quizás porque mi niñez
FA MI 7
sigue jugando en tu playa
la m SOL DO
— y escondido tras las cañas
MI 7 la m
duerme mi primer amor,
SOL FA
llevo tu luz y tu olor
SOL DO
por dondequiera que vaya,
MI 7 SOL# la m
— y amontonado en tu arena
FA re m MI 7
— guardo amor, juegos y penas.

la m si m la m
Yo, que en la piel tengo el sabor
re m7 MI 7
amargo del llanto eterno
la m SOL DO
— que han vertido en ti cien pueblos
MI 7 la m
de Algeciras a Estambul,
SOL FA
para que pintes de azul
SOL DO
sus largas noches de invierno.
MI 7 SOL# la m
— A fuerza de desventuras,
FA MI 7 la m
— tu alma es profunda y oscura.

re m SOL DO
— A tus atardeceres rojos
FA MI
se acostumbraron mis ojos
sol#dim la m
como el recodo al camino.
re m SOL DO
— Soy cantor, soy embustero,
FA MI
me gusta el juego y el vino,
sol#dim la m
Tengo alma de marinero.

Instrumental la m si m (x 2)

re m lam si m
Qué le voy a hacer, si yo
re m MI 7 la m
— nací en el Mediterráneo,
re m MI 7 la m
— nací en el Mediterráneo.

— Y te acercas, y te vas después de besar mi aldea.
— Jugando con la marea te vas, pensando en volver.
Eres como una mujer perfumadita de brea
— que se añora y que se quiere,
— que se conoce y se teme.

Ay, si un día para mí mal viene a buscarme la parca,
— empujad al mar mi barca con un levante otoñal
y dejad que el temporal desguace sus alas blancas.
— Y a mi enterradme sin duelo
— entre la playa y el cielo...

— En la ladera de un monte,
más alto que el horizonte,
quiero tener buena vista. — Mi cuerpo será camino,
le daré verde a los pinos y amarillo a la genista...

Instrumental la m si m (x 2)

re m la m si m
Cerca del mar. Porque yo
re m MI 7 la m
— nací en el Mediterráneo,
re m MI 7 la m
— nací en el Mediterráneo,
re m MI 7 la m - MI 7 - la m
— nací en el Mediter- rá - ne - o.

"Cançó de matinada"

RE - RE sus4 - RE - RE 9
Ens ho ha de dir la veu tremolosa
i trista d'un campanar.
SOL RE
Un cop de llum i el crit de d'una garsa
MI LA
que ha despertat amb fam i busca
RE - RE sus4 - RE - RE 9
per entre blats i civades
qualsevol cosa per omplir el pap.
SOL RE
O potser el gall que dins la cort canta.

MI LA RE
La nit és morta i ja es fa clar,
SOL DO RE
la nit és morta i ja es fa clar.

RE/FA# SOL
Mentre jo canto, de matinada,
LA RE - RE sus4 - RE - RE 9
la vila és adormida encara.

RE - RE sus4 - RE - RE 9
S'han despertat mullades les fulles
del camp d'alfals veí.
SOL RE
S'espolsen l'aigua de la rosada
MI LA

mentre que arriba la matinada
RE - RE sus4 - RE - RE 9
i el sol que les escalfi
fins que les tallin d'un cop de falç.
SOL RE
Però alcen la testa mullada i fresca.
MI LA RE
Per a caure a terra massa temps hi ha,
SOL DO RE
per a caure a terra massa temps hi ha.

RE/FA# SOL
Dins de la vila ja plora un nen,
LA RE - RE sus4 - RE - RE 9
per els afores corren els bens.

RE - RE sus4 - RE - RE 9
I amb el sarró i la bóta a l'esquena,
i amb un bastó a la mà,
SOL RE
se'n va el pastor i el seu gos d'atura,
MI LA

— se'n van cap unes altres pastures.
RE - RE sus4 - RE - RE 9
Trenquen rius i cabanyes,
a les muntanyes volen tornar.
SOL RE
Surt amb l'aurora, cal sortit d'hora:
MI LA RE
el camí que han de fer és molt llarg,
SOL DO RE
el camí que han de fer és molt llarg.

RE/FA# SOL
Cap a la vila ja ve el pagès,
LA RE - RE sus4 - RE - RE 9
la bossa buida i el carro ple

RE - RE sus4 - RE - RE 9
de roig tomàquet i de verdures
collides del seu hort.
SOL RE

La mula sua i el carro crida
MI LA
i l'home tanca els ulls i somnia
RE - RE sus4 - RE - RE 9
mentre que el sol es lleva
d'un llit d'alzines, enlluernant
SOL RE
a les velletes que, pansidetes,
MI LA RE
— cap a l'església van caminant,
SOL DO RE
cap a l'església van caminant.

RE/FA# SOL
I ara jo canto de matinada,
LA RE - RE sus4 - RE - RE 9
la vila és adormida encara.

RE/FA# SOL
I ara jo canto de matinada,
LA RE - RE sus4 - RE - RE 9
la vila és adormida encara.

Lletra i música: Joan Manuel Serrat

ROCKCOL-LECCIÓ 16

c/ Enric Granados 111, 1r 1a

08008 BARCELONA

Tel. 93 237 08 05

Fax: 93 237 03 64

A/e: enderrock@cambrabcn.es

Director editorial

Lluís Gendrau

Director de redacció

Marc Pérez

Coordinador de publicacions

Pere Pons

Redacció

David Escamilla (entrevista i biografia), **Jordi Novell** (faristol),

i **Joaquim Vilarnau** (disc a disc)

Col·laboradors / articles d'opinió

Joan Albert Amargós, Noa, Jofre Bardagí, Ricard Miralles,

Salvador Escamilla i Salvador Sostres

Fotografies

Juan Miguel Morales i Xavier Mercadé

Analys de **Joan Manuel Serrat (Anibal, Barahona, Capella, Català,**

Roca, Colita, Robert Freeman, Hans J. Hoffmann, Octavio Muñoz,

Oncins, Sergio Pagano, Josep Puvill, Javier Salas i ENDREROCK

Disseny gràfic

Mikel Sánchez

Assessorament lingüístic

Laura Nabona

Secretaria de redacció i subscripcions

Eva Soriano

Fotomecànica

Gamha 87

Impressió

Grup 4

Dipòsit Legal

B-43353-99

Distribució

S.A. DISTRIBUIDORA DE EDICIONES-SABATÉ (BARCELONA)

CATALUNYA 2 (GIRONA)

DISTRIBUCIONS RUEDA (TARRAGONA)

DISTRIBUIDORA LERIDANA DE EDICIONES (LLEIDA)

DISTRIBUCIONS ROTGER (MALLORCA),

DISTRIBUIDORA MENORQUINA (MENORCA)

TRES I QUATRE (VALÈNCIA)

QUATRE BARRES (ANDORRA)

Edita

GRUP ENDERROCK

President

Lluís Gendrau

Gerència i informàtica

Jordi Novell

Nous projectes i Internet

Joaquim Vilarnau

Publicitat i producció

Rosa E. Massaguer

Administració

Sònia Martorell

Comptabilitat

Elsa Cano

ROCKCOL-LECCIÓ és una revista associada a l'APPEC,

Associació de Publicacions Periòdiques en Català.

ROCKCOL-LECCIÓ no es fa responsable de les opinions

expressades en els articles signats.

FOTO DE PORTADA:

Octavio Muñoz (BMG-Ariola)

